

UNITÁRIUS ÉLET

Kéthavonta megjelenő folyóirat · 2008. november–december · 62. évfolyam 6. szám

Federico Barocci: Szent éj (1593.)

KARÁCSONY

A tartalomból:

Újévi pásztorlevél · Váratlan angyalok · A Biblia éve – 2008.
Egyházunk megalakulásának 440. évfordulója · Akik előttünk jártak...
Gimes Miklós emlékezete · Egyházközségeink életéből · Gyerekeknek

Olyan időket élünk, amikor egyéni életünk megéléséhez, hívó, erős, és gerinces emberekre van szükség, olyanokra, akik nem ismerik a meghátrálást, hanem amíg élnek remélni tudják a felemelkedést, az újrakezdést és végül a győzelmet. Igen ám, de ilyen emberekkel mind ritkábban és ritkábban találkozunk.

Annál több az újprófeta, aki lelkiismeretlenül képes 440 éves egyházunkat megbontani kimondottan anyagi érdekből. Aztán sorakoznak mögötte azok, akik december 5-én megtagadták az akaratukon kívül határainkon kívül maradt testvéreinket. Majd jönnek az álszent farizeusok, a látszat vallásosak.

Ezért lett nagyon aktuális Pál apostol felhívása: „Vigyázzatok, álljatok meg a hitben! Legyetek férfiak, legyetek erősek. Minden dolgok szeretetben menjen végbe!” (1Kor 16, 13-14).

Hitünket, nemzeti és unitárius egységünket, ugyanakkor öntudatunkat és lelkiismeretünket is próbára tevő nehézet évet hagytunk magunk mögött, amikor nemcsak szomszédaink de testvéreink is próbára tették nem is egyszer nemzettudatunkat. Sok áldozat árán tudtunk csak megmaradni.

A Pál apostoli figyelmeztetésben benne van a felhívás, hogy manapság erőslelkű emberekre van szüksége úgy a társadalomnak, mint az egyháznak, mert megsokszorozódtak a feladatok, s a vigyázás egymás iránti felelősségvállalást is jelent.

Pál apostol szavaiban benne van az ember lelki életének és a közösség együttlétének két alapértéke: a hit és a szeretet. A hit Isten ajándéka, tárgya: Isten és ember munkatársi szeretete. Ha most esztendőfordulón nem hinnénk abban, hogy a szorgalmas és becsületes életnek meg lesz a jutalma, hogy az Istenbe vetett mélységes bizalomnak meg lesz az eredménye, akkor szomorú lélekkel kéne átlépnünk az újesztendőbe.

Pedig ez évben átlépésünk az újévbe lehetne örömteli és boldog, ugyanis megvalósítottuk mindazokat a célokat, melyeket közösen tűztünk magunk elé. Ezek közül a két legfontosabb

a Debreceni Egyházközség teljes rekonstrukciója, a másik az, hogy a gyülekezet megkapta végre azt a lelkészt, akit meg is érdemel!

E fennkölt érzések magukkal ragadnak, és hajlamosak vagyunk elszakadni a földtől, a mindennapok realitásától. Aztán hirtelen tör ránk a valóság, mely arra kényszerít, hogy önmagunkba nézve meglássuk azokat a hibákat és tévedéseket, melyek eltávolítanak Isten szeretetétől és jóságától. A nagy történelmi változások arra engedtek következtetni a megpróbáló évtizedek után, hogy a végre visszanyert szabadság lelkes hangulatában mi mind egy táborba tartozunk. De amikor eljött ennek bizonyítása, azt kellett tapasztalnunk, hogy a szeretet és megértés helyett, az addig soha nem tapasztalt meg nem értés, a megosztó széthúzás, és a jézusi evangélium szellemét meghazudoló kirekesztés, letargiába kergető érzése hatalmasodott el a magyar nemzetben.

Újévi pásztorlevél

Nekünk, Istenben feltétlenül bízó embereknek, Istenben kell reménykedni, Istenben kell megnyugodnunk, benne kell megújulnunk és újjászületnünk. Annak a tiszta istenhitnek kell bennünk valósággá magasztosulnia, mely életünknek tartalmat, értelmet, és célt ad!

Szilárd meggyőződésem azonban, hogy minden reménytelenség ellenére újból feljön az Igazság napja, ha együtt és egy akarattal leszünk, ha nem futamodunk meg a kötelességeink elől, ha szívünkhöz nőtt Unitárius Egyházunkban nem a széthúzást, hanem az egységet fogjuk szolgálni, ha helyet biztosítunk mindazoknak, akik határokon túlról jött hitbeli testvéreink, de még nem találták meg a kaput ahol zörgethetnének, hogy gyülekezeteinkben otthonra lelve, lelküknek megnyugvást találjanak.

Ezen evangéliumi gondolatokkal kívánva mindnyájatoknak, sok örömet és boldogságot, maradok

Budapest, 2009. november 29-én

Atyafiságos tisztelettel, és főpásztori szeretettel

Rázmány Csaba
püspök

UNITÁRIUS ÉLET • A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZ LAPJA

Megbízott szerkesztők:

Balácsi László, Kelemen Miklós, Léta Sándor

Szerkesztőség címe:

1055 Budapest, Nagy Ignác utca 2-4.

Telefon/fax: 311-2801

Internet: <http://unitarius.lap.hu>

Terjeszti a

Magyarországi Unitárius Egyház.

Felelős kiadó:

Magyarországi Unitárius

Egyház

Index: 25 842

Megjelenik kéthavonta.

Nyomdai munkák:

Opticult Bt.

ETO-Print Nyomdaipari Kft.

HU ISSN 0133-1 cv 272

Előfizethető:

A lelkési hivatalokban (Budapesten és vidéken) vagy befizetési csekken.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Egyes szám ára: 400 Ft

Évi előfizetési díj: 2400 Ft

A Magyarországi Unitárius

Egyház internetcíme:

www.unitarius.hu

<http://unitarius.lap.hu>

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

A folyóiratban megjelenő írások nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzárta:

2009. január 30.

VÁRATLAN ANGYALOK

Kászoni József

*„A testvéri szeretet legyen maradandó.
A vendégszeretetről meg ne feledkezzetek,
mert ez által egyesek – tudtukon kívül –
angyalokat vendégeltek meg.”*

(Zsid 13, 1-2)

A keresztény hagyományban sehol nem jutnak olyan jelentős szerephez az angyalok, mint a karácsonyi történetben.

Gondoljunk csak arra a jelenetre, amikor Gábriel arkangyal bejelenti a Jézus anyjának, Máriának a jó hírt:

„Ne félj Mária mert kegyelmet találtál az Istennél! Íme fogansz méhedben és fiút szülsz, akit Jézusnak nevezze el...ő pedig uralkodik Jákob házán örökké és uralkodásának nem lesz vége.” (Lk 1, 30-33).

De nem ő az egyedüli, aki jó hírt jövendől. Az Úr angyala is hasonlóképpen cselekszik, amikor így szól:

„Ne féljetek, mert íme hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész nép öröme lesz.” (Lk 2, 10)

Vagy gondoljunk azokra a karácsonyi énekekre, kórusművekre sokaságára, amelyeknek főszereplői az angyalok.

Karácsony megünneplése az angyalok figyelmen kívül hagyásával lehetetlen. És attól is független ezek léte vagy nem léte, hogy egyáltalán hisz-e a mai ember ezek létezésében vagy csak babonának tartja létezésüket – Channing még hitt bennük a maga idejében. Ami a babonát illeti, nemrég olvastam annak egy meghatározását, ami a következőképpen szól: „...hit valami olyasmiben, aminek nincs értelme és célja.” Enyhén zavaró lehet egy ilyen meghatározás – már csak azért is – mert szerepel benne a hit szó. De megvizsgálhatjuk a továbbiakban azt is, hogy mit mond erről a Magyar Értelmező Kéziszótár: „Bizonyos eszközöknek, cselekményeknek és körülményeknek titokzatos (értsd természetfeletti) hatást tulajdonító és bizonyos jelenségeket természetfeletti erők megnyilvánulásával magyarázó tévhit.” Nos ennek a meghatározásnak alapján minden vallás besorolható a tévhit világába, ami az ateista megközelítési szempontot igazolná. Amióta a főállású ateizmus nem annyira jövedelmező, mint mondjuk pár évvel ezelőtt, kevesebb ateista akad manapság közöttünk, aminek eredményeképpen na-

gyon sok embernek van hite valamiben. A magam részéről a babona jelentését a következőképpen határoznám meg: bizalom olyan dolgokban, jelenségekben vagy személyekben, amelyek nem igazak, akik nem léteznek. Ennek az alapján úgy tűnik – könnyű tudni azt, hogy mi igaz és mi nem. De nagyon sok esetben nem annyira egyértelmű a dolog, mert sok esetben nem egyszerű megállapítani mondjuk a látszatot a valóságtól.

Bizonyára mindannyian átéltünk már olyan helyzeteket, amikor alig lehetett megkülönböztetni az igazat, a valót az ellentétjétől. A 80-as évek vége Romániában valahol a valóság és a borzalom, a normális és a horrorisztikus, a látszat és valóság, a lehető és a lehetetlen között váltakozott. Csak hinni lehetett abban és remélni azt, hogy egyszer ennek a kaotikus állapotnak vége lesz. Azt már kevesen gondolták, hogy ennek 1989 karácsonyának időszakában kell megtörténnie.

A sokszor már-már apokaliptikus hangulat, az emberek valóságérzékét is megváltoztatta. Nem volt véletlen az sem, hogy olyan emberek, akik különben teljesen normálisan gondolkodtak, végső elkeseredésükben, kilátástalanságukban jövendőmondókhoz, jósokhoz fordultak. Egy velünk rokoni kötelékben élő családfő is így tett, aki felesége ellenkezését semmibe véve, egy kilátástalan és pesszimista időszakában felkeresett egy idős javasasszonyt. A nő Kolozsvár egyik szegény negyedében, szűkös anyagiak között tengődött, és kevés ellenszolgálatáért jövendőt a hozzá fordulóknak. Ebben az esetben a jövendő a következőképpen hangzott: önmek és családjá egy-két tagjának sikerülni fog azon terve, hogy az országból még az idén elmeneküljenek. És egészen furcsa módon a jövendőlést követően pár hónapra minden valóság lett ezzel kapcsolatban.

A második világháború borzalmait Hollandiában átélt ismerősünk, akivel a 90-es években találkoztam az Egyesült Államokban és aki bölcsődében dolgozott, mesélte el a következőket: a hitleri Németország hollandiai megszállását követően, pokollá változott az ott élő zsidóság helyzete. Nem kegyelmeztek abban az időben ott időseknek, férfiaknak, nőknek, betegeknek vagy egészségeseknek. Voltak olyan családok, akiknek gyermekeit többgyermekes keresztény családok vették magukhoz és „dugták el őket”

saját gyermekeik közé, így mentve meg azok életét. Nem véletlenül fejezte be visszaemlékezését, évtizedek múltán is a következő szavakkal: hála minden ilyen földi őrangyal cselekedetéért.

A következő történet velem fordult elő a 90-es évek legelején. Új, választott hazánkba, Magyarországra, történő áttelepülésünk előtt pár hónappal. Egy alkalommal Bukarestből hazafelé, Székelyföldre tartva, ahol hivatalos ügyeinket intéztük, de még a Kárpátok túl oldalán, megálltunk egy rövid pihenőre egy szendvics, egy üdítő elfogyasztására. Miután a cseket kifizettem Irina nevű pincérnőnknek – közel két évtized távlatából is jól emlékszem nevére – autónk felé indultunk, hogy folytassuk utunkat hazafelé. A motor beindítása előtt arra lettem figyelmes, hogy valaki a visszapillantó tükörben felénk szalad, integet és minden mozdulatával, fel akarja hívni magára a figyelmet. Pillanatok alatt megértettem, hogy utunkban akar feltartóztatni. A kocsiból kiszállva pár pillanattal később Irinat ismertem fel, aki előttünk állva, kezében kis táskámat maga előtt tartva – benne minden iratainkkal és nem kevés benne levő pénzzel – nyújtotta azt felém. Kifulladásra közölte velem, hogy épp az asztalt akarta letakarítani, amikor észrevette a tárcámat és arra gondolt, ha később észreveszem a hiányát, az sok kellemetlenséget okozott volna nekem. A még nála levő tálcát megpillantva először arra gondoltam, ami abban benne volt: iratok tömkelege, jogosítvány, személyi igazolványok, kitelepülési okmányaink családom minden tagja részére... Rémálommal ért fel a gondolat, mi lett volna, ha mindezt elveszítem. Ön egy őrangyal! – mondtam neki, első eszembe ötlő szavakkal, azt sem tudva, hogyan köszönhetem meg a kedvességét. Miután elment arra gondoltam, pénzrel is honorálhattam volna kedvességét, figyelmességét. Visszamentem, hogy ezt megtegyem. A vendéglőben mondták, hogy hivatali ideje mára befejeződött és már hazafelé indult. Kifelé tartott az épületből, amikor utolértem. Amikor pénzt akartam neki adni, tiltakozott és mintegy védekezésül mondta: az én feladatomból az asztalt letakarítani, így hát én fedeztem fel, hogy az véletlenül ott maradt... Hallani sem akart arról, hogy a kis táská visszaadásáért pénzt fogadjon el. Kezet fogtam vele, hegyi beszédbe illő cselekedetét még egyszer megköszöntem, és valami olyat is mondtam neki, hogy ma ő volt a mi ügyeletes őrangyalunk!

Az angyal szó a görög angelosból honosodott meg a nyelvünkben. A Bibliai Lexikon szerint: „Némely vallásos hitvilágban, Isten környeze-

téhez tartozó jóságos szellemi lény.” Ami a későbbiekben kibővül azzal, hogy ők a jó hír vivői, a jó cselekedetek gyakorlói, Isten üzenetének szállítói, amit az emberek tudomására hoznak. Nos én akkor, egy ilyenrel találkoztam.

Annak a nőnek cselekedete bizonyította azt, hogy milyenek lehetnének a dolgok ahelyett, amilyenek azok valójában. Tisztában vagyok vele, hogy ő is csak egy olyan emberi lény, mint mindannyian mások, de ő mégis több volt, mondhatnám megajándékozott, akiben megvolt a segítség, az együttérzés nagyszerűsége.

A következő történet arról az emberről szól, aki egy áradás elől menekülve padlására szaladt fel, hogy mentse életét. Szomszédja, aki evezős hajón menekült a még nagyobb bajok elől, felajánlotta, hogy magával viszi. A segítséget emberünk a következő szavakkal utasította el: köszönöm, de én hiszek abban, hogy engem az Úr kiment szorult helyzetemből. A későbbiekben egy motorcsónakos is segítséget ajánlott, amikor emberünk már a háztetőn kucorgott. A segítséget ugyanazon szavakkal utasította el. Amikor házának kéményébe kapaszkodott egy helikopter mentette volna meg a biztos haláltól. Ezt is elutasította. Sorsa ezek után megpecsételt: megfulladt. Amikor Szent Péterrel a mennyország kapujában találkozott, akkor szemrehányást tett és csalódottságának adott hangot, mert Isten hagyta őt megfulladni. Jóember, Isten három ízben is próbált rajtad segíteni, három jó szándékú ember személyében, de te sorra elutasítottad őket. Halálotat annak köszönheted, hogy nem hittél az angyalokban, a jó szándékú emberek segítségével, nem fogadtad el segítő kezüket.

Pár évvel ezelőtt, épp a tél beálltakor, feleségem autóvezetés közben, Budapest határán kívül eső területen, az autó meghibásodása miatt nem folytathatta hazafelé tartó útját. A kocsik egyik kereke olyan hamar leereszkedett, mint a decemberi korán beköszöntő sötétedés. Egy nem túl hosszú, de mindenképp annak tűnő reménytelen várakozás után, egy fiatalember állt meg közvetlenül mögötte autójával. Feleségem első öröme azonnal elszállt, amikor a férfi kiszállt kocsijából. Egy szakállas, gondozatlan külsejű férfi közelített felé. Nem véletlenül olyan gondolatok ötlöttek fel benne: talán drogfüggő, antiszociális lény, aki saját „fajtáját” szereti képviselni napjaink társadalmában. Akivel nem igazán szerencsés találkozni sötétedés után, lakatlan területen kívül, lerobbant kocsiban egyedül ülő nőnek. A férfi a helyzetet látva, nem sokat kérdezősködött, hanem munkához látott. Számára csupán pár percet jelentett a

használhatatlan kerék cseréje. Amikor pénzt ajánlott fel rémült feleségem „ellenszolgáltatásért” a fiatalember ennyit mondott: „Ha az én anyám jutna egyszer ilyen helyzetbe, szeretném, ha valaki érte is megtenné azt, amit én most önért megtettem.” És tovább állt. És ebben a cselekedetben is meg lehet találni az anyagi megnyilvánulást mindenféle előítélet ellenére.

Amikor Elie Wisel Amerikában élő bostoni professzor évekkal ezelőtt átvette a Béke Nobel-díjat, akkor a bizottság elnöke a következőket mondta számára: „Az Ön üzenete Isten békéjét hirdeti, amely a teljes megbékélést és az emberi méltóságot szolgálja. Ugyanakkor hiszem, hogy Ön az emberiség küldöttje.”

A fenti idézet is magába foglalja az angyal, az angyali szó jelentését. Nem azt hiszem, hogy Elie Wisel egy angyal, vagy a történetek többi

szereplői azok lettek volna. De azt igen, hogy mindannyiuk üzenete, cselekedete, anyagi üzenet volt.

Mindannyian megtapasztaltuk, hogy mit jelent(het), amikor egy másik emberi lény jósága megérint minket. És azt is, hogy sok esetben mit jelent ennek a hiánya.

Karácsonyhoz közeledve, az ünnepkörben élve, ne feledkezzünk meg arról, hogy ilyen vagy ehhez hasonló üzenet hordozói legyünk. És ne feledkezzünk meg textusunk igazságáról sem, miszerint a testvéri szeretet mindig meglegyen bennünk, no meg a vendégszeretet, mert ez által – tudtunkon kívül – angyalokat vendégelhetünk meg. Én azt kívánom mindannyiatok számára, hogy ilyen vendéglátásban részesüljete a szép karácsonyi ünnepkörben. Ez járuljon hozzá, és ez tegye széppé a mi ünnepszentelésünket. Ámen.

Ady Endre

Karácsony (részlet)

I.

*Harang csendül,
Ének zendül,
Messze zsong a hálaének,
Az én kedves kis falumban
Karácsonykor
Magába száll minden lélek.
Minden ember
Szeretettel
Borul földre imádkozni,
Az én kedves kis falumba
A Messiás
Boldogságot szokott hozni.*

*A templomba
Hosszú sorba
Indulnak el ifjak, vének,
Az én kedves kis falumban
Hálát adnak
A magasság Istenének.
Mintha itt lenn
A nagy Isten
Szent kegyelme sugna, szállna,
Az én kedves, kis falumban
Minden szívben
Csak szeretet lakik máma.*

Unitárius Alkotók Társasága hivatalosan bejegyzett művészeti közösség

A 2008. év abból a szempontból is jelentőségteljes, hogy az eddigi öntevékeny, alkotó társaságunk több hónapos kitartó küzdelem után hatósági elismerést nyert: a Fővárosi Bíróság az UART-ot hivatalosan is bejegyezte a társadalmi szervezetek névsorába és a társaságot közhasznú szervezetté nyilvánította.

Az alakuló gyűlés megválasztotta a tisztségviselőket:

Elnök: **Karner Ottó** író; Titkár: **Mátyus Attila** költő; Alelnökök: **Felhős Szabolcs** szerkesztő-irodalmár, **Léta Sándor** lelkész.

Az UART – alapszabálya szerint – olyan művészeti társaság, amely unitárius alkotókat és szimpatizánsokat egyaránt tagjaivá fogad. Tagjai a Partium folyóirat köré tömörülnek, de természetesen nemcsak írók, költők, irodalomírók, hanem zenészek, képzőművészek, mindazok az alkotók, akik az uni-

tarizmus alapelveivel egyetértenek. Magától értetődő tehát a tolerancia egymás iránt és az alkotói szabadság jegyében létrehozott művek esztétikai megítélésében.

Terveink: az UART tagok művei bemutatása, közönség elé lépésének támogatása. Pályázatok útján anyagi lehetőségeink megteremtése. Alkotótábor megindítása. Más művészeti társasággal közös rendezvények szervezése. És még ami eszünkbe jut...

Már most erőteljes lépéseket tettünk a tagsági kör szélesítésére: az eddigi tagokon felül megteremtjük a kárpátaljai és erdélyi alkotókkal a határon túli „szekciót”, a kapcsolatot közvetlenné és az egymás iránti kíváncsiság által motiválttá fogjuk tenni. A Partium műhelyek összefogásával lehetőséget látunk egy hasznos és eredményes, baráti és művészeti társasági élet megteremtésére

K.O.

A Biblia éve – 2008.

Mire lapunk a Tisztelt Olvasó kezébe kerül az esztendő is lassan véget ér, vele együtt a Magyar Bibliaalapítvány által kezdeményezett „Biblia Éve – 2008” is. Minden egyház, a vallásos emberek vagy kívülállók megvonják a mérleget, hogy milyen eredménye, haszna is volt ennek a kezdeményezésnek.

Mi, itt Füzesgyarmaton október 31-ét, a Reformáció napját is ennek szenteltük a megemlékezés mellett. A Hegyesi János Városi Könyvtárban tartott összejövetelen a magyar bibliafordításokkal foglalkoztunk, különös tekintettel az előreformáció és a reformáció eredményeként, annak egyik fő jelszava hatására, miszerint a bibliát át kell ültetni, le kell fordítani a nép nyelvére, hogy az érthetővé vájon mindenki számára, megszülettek.

A bibliák közül mindig mély benyomást tettek rám az illusztrált bibliák. Van ilyen is néhány, amelyek őrzik a legnagyobb művésztől az ismeretlenekig a biblia-ihlette alkotásokat. Nemeskürty István történésznek, a „Tanár úrnak” 1990-ben a Szépirodalmi Könyvkiadónál megjelent egy összeállítás, válogatása „Magyar bibliafordítások Hunyadi János korától Pázmány Péter koráig” címmel, amelynek végén egy nagyon érdekes, olvasmányos életrajzot közöl „Dallos Hanna, a biblia élményének huszadik századi fába metszője” címen.

A „Biblia Éve – 2008” lezárásaként méltónak találtam, hogy megemlékezzünk erről az alig ismert művészről, akinek fametszeteivel Nemeskürty István is illusztrálta említett művét.

Nemeskürty írja: Dallos Hanna „életét végigkísérte az ótestamentumi zsidó és az újtestamentumi keresztény Biblia emberformáló élménye.” Dallos Hanna élettörténete maga is egy bibliás történetnek tekinthető. 1907-ben született Budapesten. Szülővárosában és Münchenben tanult iparművészeti szakon. Egy Rilke-kötet illusztrálása hozta meg az elismerést számára, majd egy Szent Imre hercegről készített sorozattal díjat is nyert. Milánóban, Londonban, Párizsban voltak kiállításai, ez utóbbiról Radnóti Miklós számolt be. Életre szóló barátságot kötött müncheni iskolai padtársával, Mallász Gittával. Férje is müncheni iskolatársa volt, Kreutzer József, bútortervező művész. 1934-ben hárman műtermet nyitottak a Dunára néző budai házukban. Sikeres évek jöttek, amelyek 1938-ban értek véget. A barátnő, aki

úszóbajnok is volt és magasabb katonatiszti családból származott szerezte a megbízatásokat, amik teljesítéséből éltek. 1943-ban Budaligetre költöztek mindhárman, ahol egy – amint Nemeskürty írja – „afféle őskeresztény lelki közösségben, kolostori körülményeket teremtve éltek.”

A német megszállás után Hanna szüleinek VII. kerületi lakásába költöztek, gondolva, hogy a nagy tömkelegben biztonságosabb az életük. Innen a férjet behívták munkaszolgálatra, ahonnan soha nem tért vissza. A gettórendelet elől a barátnő vakmerő ötletére egy János-hegy alatti villába köl-

töztek néhány tucat zsidó asszony ismerősükkel. „A magyar honvédelmi minisztérium néhány magas rangú tisztjével összejátszva, katonai egyenruha-varrodaként működtek.” – fogalmazza Nemeskürty. Az üzem vezetője Gitta lett, az üzemeltető a katolikus Ranolder Intézet. A nyilas vérengző Kun páter pribékjeitől egy alkalmal a Wermacht egyik, közelben lévő alakulata védte meg őket, amelyiknek parancsnoka Hanna müncheni iskolatársa volt. A „hadiüzemet” tüntető gesztusként Angelo Rotta pápai nuncius is meglátogatta. A varroda asszonyai kolostori-zárdai jellegű zsidó-keresztény közösségként éltek és imádkoztak. Hanna, régi vágyának eleget téve, megkeresztelkedett. Nem mentesülni akart zsidó mivolta alól, ezért vállalta, hogy tovább szenved sorstársaival.

Nemeskürty István leírása szerint 1944. december 2-án egy nyilas banda megtámadta a varrodát. Gitta gyors közbenjárására egy közeli SS-alakulat addig védte a villát, amíg az asszonyok el tudtak menekülni. Hanna előjött rejtekhelyéről, a visszavonuló nyilas vezető elé állt és megvallotta kilétét: Zsidó vagyok.

1945 tavaszán halt meg Ravensbrückben, egy vasúti tehervagonban, ahová a tábort kiürítő örök zsúfolták be a még életben maradt áldozatokat.

Nemeskürty István azzal fejezi be, hogy a magyar lexikonok, szakkiadványok nem igen tudnak Dallos Hannáról. „Már-már elveszni látszott a nagy szellemi temetőben, ahol feledésre ítélt honfitársaink porladnak.” – írja a szerző. „Dallos Hanna életét a Biblia szelleme hatotta át.” – szól e bibliás élet summája.

- b.l. -

Egyházunk megalakulásának 440. évfordulóját ünnepeltük Debrecenben

Egyházközségünk már március hónapban elhatározta, hogy megünnepli egyházunk megalakulásának 440. évfordulóját, s ebből az alkalomból egy egész napos rendezvényt szervez. Kisebb-nagyobb nehézséggel, de sikerült megvalósítanunk tervünket, s így 2008. október 25-én sor került az említett ünneplésre. Nem a mi tisztünk, hogy véleményt mondjunk a rendezvénytől, az azon történetekről, a szervezéssel, magával az egész ünnepléssel kapcsolatban, hanem azoknak kell erről nyilatkozniuk, akik részt vettek. Nekünk csak az a feladatunk, miután véghezvittük a vállaltakat, hogy beszámoljunk az eseményekről. Jelen írásban ezt kívánjuk megtenni.

„Hatalmas Isten, győzhetetlen várunk” című, énekünket énekeltük, miután **Balázi László** főjegyző lélekemelő imával örvendeztette meg lelkünket. Ezt követően a lelkész üdvözölte a megjelenteket, vigyázva arra, hogy senki ne maradjon ki a felsorolásból. Miután ez megtörtént, Főt. **Rázmány Csaba** püspök üdvözölte a megjelenteket. Ünnepi megnyitójában hálát adott Istennek, hogy itt lehet a jelenlevőkkel, s egyben kifejezte reményét, hogy eredményes és Istentől áldott lesz mai ünneplésünk.

Pap Gy László elnöki megnyitójában a következőket hangsúlyozta: „Szeretettel köszöntöm a megjelenteket, s egyben megnyitom egyházunk fennállása 440. évfordulója alkalmából szervezett rendezvényünket. Sok kérdés kering bennünk, amikor évi ünneplésünkre figyelünk. Ezek megválaszolása megtörténik, ha esztendő multával megállapítható, hogy méltó emléket állítottunk, emlékekben magunk is gyarapodtunk, s nem utolsó sorban megmutattuk ismét a világnak, hogy unitáriusokként jelen vagyunk a vallási és társadalmi élet porondján.

Kérdés fogalmazódhat meg mai ünneplésünkkel kapcsolatban, hiszen a közzétett programban konferenciáról is olvashattak. Így igaz, hiszen szabadelvűségünknek megfelelően arra is gondoltunk, hogy ne csak az előadókat hallhassuk, hanem kérdésekkel, megjegyzésekkel teljesebbé tehesük az alkalmat. Amint láthat-

ják a kihelyezett programban, bő lehetőség nyílik a hozzászólásokra, de a templomon kívüli megbeszélésekre is. Kérem tisztelettel, hogy legyenek figyelemmel a soron következő előadásokra, s azok valamelyikéhez mérjék, szabják hozzászólásukat. Elméletileg megengedhetnénk, hogy mindenki szabadon éljen a hozzászólás jogával és annak terjedelmével, de tekintettel az időbeosztásra, elmaradhatatlanul szükség van a korlátozásra, s így a mai történések rendjén azt a meglátást részesítjük előnyben, hogy három percben határozzuk meg a felszólalást. Ez egyszeri lehet egy előadáshoz, illetve témához és ugyanakkor, ragaszkodunk ahhoz, hogy ne történjen hozzászólás mások hozzászólásához.

Különös figyelemmel szeretnénk lenni a felszólalások tekintetében arra az elmaradhatatlan követelményre, mely tiszteletben tartja ugyan a szólás szabadságát, de odafigyel a másik ember felfogására is. Kerüljük a közvetlen, vagy közvetett sértegetéseket, személyeskedéseket, hiszen ezzel csak az ünnep hangulatának ártanánk.

Tisztelettel felhívjuk szíves figyelmüket, hogy szükség, vagy kívánság esetén szívesen élünk a program-

változtatás jogával, s amennyiben erre keretet biztosít az idő, akkor több és hosszabb szüneteket is tarthatunk, hogy alkalom, lehetőség kerüljön egymás közelebbi megismerésére is.

Felhívom szíves figyelmüket, hogy az ebéd-szünetet megelőzően a **beregi küldöttség** kérvényezésére **koszorú** elhelyezésére kerül sor. Figyelmükbe ajánlom a száraz kapualjban levő két faragott emléktáblát, melyekkel éppen a beregi testvérek állítottak emléket a váradi és debreceni disputának, valamint **Arany Tamás**nak, aki protestáns prédikátor volt. Az 1560-as években tűnt fel a Tiszántúlon, ekkor talán köröspéterdi prédikátora volt. Antitrinitárius és racionalista hitelveket hirdetett. 1561. november–decemberben Debrecenben több napos nyilvános vitát folytatott Melius Juhász Péterrel; akkor tanainak nagy részét írott hitvallásban vissza kellett vonnia. Nem egy adat viszont arra mutat, hogy Debrecenből biztonságosabb helyre kerülve,

még éveken át hirdette tanait. Mindenkinek hasznos időtöltést és jó ünneplést kívánok.”

Ezek után Nt. **Dr. Rezi Elek** professzor úr, az Erdélyi Unitárius Egyház püspök helyettese megtartotta előadását: *Mi az unitarizmus sajátos hozzájárulása az erdélyi, a magyar és az európai kultúrához?* – címmel.

Majd **Buzogány-Csoma István** lelkész a debreceni disputáról szóló, **Török István** lelkész a testvérkapcsolatok lehetőségeiről és **Csíki József** m. gondnok h. a debreceni gyülekezet jövőjéről tartott előadását hallhatták a jelenlevők. Ezt követően Balázsi László főjegyző és kedves felesége, **Török Karola** és a nagyváradi lelkész zene- és énekszámait, valamint szavatait hallhattuk.

A templomból testületileg kimentünk az udvarra, illetve a száraz kapualjba, ahol a beregi testvérek által adományozott emléktáblánál elhelyezték a vásárosnaményi testvérek, **Nyitrai Levente** lelkész vezetésével a kegyelet koszorúját. Ez alkalommal közösen elénekeltük a 24. sz. egyházi énekünket, valamint meghallgattuk a beregi testvér szavaltát.

A fentieket az ebéd követte, melyet egy arra alkalmas helyen fogyaszthattunk el.

A délutáni rendezvény első mozzanataként Pap Gy. László előadása hangzott el, melyet a testvériség megköötésének hivatalos cselekedete követte. Ennek marandó jelképeit átadták a gyülekezetek képviselői, s szavukat és kézfogásuk pecsétjét adták arra, hogy szívvel-lelékkel-becsülettel-szeretettel ápolják a kapcsolatot. Ebből az alkalomból két ajándék is átadásra került. Az egyiket az olthévízi gyülekezet, a másikat közösen a nagy-

váradi és debreceni készítette. A kézi kopjafák a kezdeti időszakot jelképezik, de bízunk abban, hogy ezek nagyra nőhetnek, pl. a 450. évfordulóra.

Ezt követően Buzogány-Csoma István és Török Karola zenével és szavalattal örvendeztette meg a jelenlevőket, majd Pap Gy László zárszóként a következőket mondta, mielőtt átadta a szót **Pálffy László** főgondnok h.-nek: „Köszönet illeti mindazokat, akik eljöttek, hogy ma velünk, az egyházzal ünnepeljének. Mondani-

valómat azzal zárom, amivel kezdtem. Miért kell nekünk ilyen sokat ünnepeznünk? Több okból is, de főként azért, mert szeretünk biztosra menni. Amennyiben megünnepeltük a 440. esztendő, ez biztosnak vehető. Jól teszi, aki reménykedik az 500-ikban is, de jobb, ha azt dedunokáinkra és ükunokáinkra bízunk, de mindenképpen az egy igaz, örök Istenre. Neki legyen dicséret és dicsőség, most és mindörökké.”

Ezután **Székely Miklós**, kövendi lelkész-esperes mozgalmas beszéde került az istentisztelet köz-

zépontjába, majd **Kiss Török Ildikó** színművésznő műsorával zárult az ünneplés, s mind akik részt vettünk, együttesen megállapítottuk, hogy szívünk és lelkünk szolgálatában állt mindaz, aminek átélői lehettünk a nap folyamán. Sajnáljuk azokat, akik távol maradtak, de ígérjük, hogy amenny-

nyiben meg lesznek rá a megfelelő feltételek, azon leszünk, hogy utólagosan is kezükbe adhassuk a konferencia hang- és képanyagát.

Debrecen, 2008. október 25-én.

Az egyházközség nevében, atyafiságos tisztelettel:

Pap Gy László

Unitárius hit- és életfelfogásom

Jelen munkám azért készült, hogy betekintést kínáljak vallásos felfogásomba, de egyben számba vehessék a mai és későbbi szemlélők elképzelésemet, melyre felépíteni kívánom a debreceni gyülekezet vallásos jövőjét. Arra törekedtem ismertetőm elkészítésekor, hogy szemelvényeket válogassak és bemutassak a majdnem negyed századra terjedő szolgálatom időszakából, melyben meghatározó módon jelen voltak hitem alappillérei, de személyes meggyőződéseim, s nem utolsó sorban azok, akikben mai nap is látom munkám célját, értelmét. Unitárius hit- és életfelfogásomat 4 beosztásban részletezem, s hangsúlyozom, hogy ebben nem követek régebbi sémákat, vagy ilyen esetekben szükséges irányzatokat.

1. SZEMÉLYEKRŐL

1. ISTEN

Engem csodálattal tölt el mindig, amikor erről a felismerésről beszélhetek. Addig volt késő, míg meg nem hallottam Jézus szájából, hogy a *boldogság maga Isten*. Mennyire unitárius, hogy nem sült galambként várjuk Istennek életünkbe történő röppenését, boldogságunk elérkezését, hanem Isten segítségére számítva. Bízva Jézus tanításaiban, elfogadjuk, hogy Jézus az igazi boldogság útjára vezet minket, mai tanítványait is, akik rendszerint nem jutunk túl a közvetlen jutalom határán. Ránk bízva a feladatot, hogy ebben éppen mi legyünk azok, akik felülemelkedünk a nehézségeken, azaz elérjük célunkat.

Isten tulajdonságai közül e helyen kettőt emelek ki. Az egyik, melyet elég gyakran emlegetek, hogy Isten nem személyválogató. Számomra mindenkor nagyon fontos szempontnak számít. Ez abból derül ki, hogy nincs különbség, még látszólag sem Izrael fiai, azaz a zsidók, illetve a nem zsidók között. A különböző vélemények, vagy igazolások nem változtatnak a tényen.

Isten mindenhatóságát megkérdőjelezi sohan, amikor felteszik a kérdést, hogy miért nem akadályozta meg pl. Heródest a gyermekgyilkosság véghezvitelében. De hasonló kérdések születtek, hogy miért nem gátolta meg Stalint, vagy Ceausescut, vagy az afrikai államokban folyó gyilkosságokat? Azért, mert túllépnek a hatáskörén? Nem. Meg kell mindenkinek értenie, hogy Istenre nem erőltethetjük rá emberi gondolatainkat! Meg kell határoznunk, hogy melyek azok a cselekedetek, melyekről való döntés és véghezvitel az emberek kezében van, és melyek azok, melyekben kiigazíthat minket Isten, vagy segíthet rajtunk gondviselő szeretetével!

2. JÉZUS

Eleg gyakran szembesülök azzal a kihívással, hogy „keresztény” testvéreinknek meg kell

fogalmaznom Jézusról vallott felfogásomat. Én a következőképp teszem ezt: Jézus Isten új népének, de az egyháznak a megteremtője is. A Hegyi beszédben egy „alkotmányt” adott, hogy megtanítsa mindenkori hallgatóságát az ő helyes követésére. Megvizsgáltam az eseményeket és megállapítom, hogy az evangélistáknak céljuk volt, hogy a ma is olvasható formában mutassák be a történeteket. Gondolkodásomban rákérdez, hogy mi is a tudományos álláspont és hogyan egyeztetem unitáriusként a legendát a valósággal?

A pünkösdi események előtt még nem hittek saját testvérei sem Jézusban (János 7,5.), ami sokszor komoly feltűnést is keltett másokkal – kívülállókkal – szemben. Kiolvastam a tudósításokból, hogy a testvérek képtelenek voltak megérteni bátyjukat, s éppen emiatt egy alkalommal, amikor a körülvevő tömeg annyira lefoglalta Jézust, hogy még enni sem volt idő, megjegyezték, hogy *magán kívül van*. (Márk 3,21.) Érdekesnek számít az a jelenet is, amikor Jézust éppen prédikálása közben figyelmeztették, hogy kinn várnak rá szülei és testvérei, aki nyomban szellemi rokonaival helyezte egy síkra hallgatóságát. Az egyik Jézus film nagyon érdekesen vázolta ezt a jelenetet, hiszen mire észbe kapott volna a néző, hogy Jézus miként utasította el vér szerinti rokonait, nyomban indult is a Mester kifele, s ebből a mozdulatból érezhető, hogy sokat jelentett neki a vér szerinti rokonság fenntartása.

A fentiek után kimondom azt, aminek hallatán megborzadnak, elképednek keresztény testvéreink. Igen, szerintem is Jézus ember volt, annak ellenére hangsúlyozom, hogy a többi, hivatalosnak mondott álláspont titokban igyekszik tartani azt, hogy Jézusnak földi – testi kapcsolatai is lettek volna. Ezen állásponttal ellentétben állnak a bibliai tudósítások, de unitárius meggyőződéseim, hitfelfogásom is.

a) a gyógyító Jézusról

Kétféleképpen közelítek a történetekhez: testi- és lelki gyógyításokként kezelem. Minden gyógyításnál azonban a meggyógyulás **fontos követelménye a hit**. A béna kezű ember esetében komoly hangsúlyt nyert a **bizalom**, s mint minden hasonló esetben itt is megkapta a megérdemelt gyógyulást. Ugyanez állhat egy megbomlott lelkiállapotú emberre is. Viszont vigyázom a másik esetben, hiszen képtelen vagyok beszélni az elmebetegségben szenvedő erős hitéről, s az orvostudomány által sem igazolható mesés gyógyítások esetében is megfelelő körültekintéssel kezelem a történeteket. Végül pedig kijelentem, hogy minden-

kor hiszek Isten gyógyító hatalmában, s abban is, hogy lehetséges a csoda a gyógyulás terén, de csakis emberi közreműködéssel és Isten segítségével.

b) Jézus prédikálása

Jézus példázatos formában a tanítványok életének minőségét jellemzi úgy, hogy közben kötelességükre és felelősségükre eszmélteti őket. A tanítás két gondolat-körre tagolódva éri el csúcspontját. Az első magától értetődően arra vonatkozik, hogy a tanítványoknak kell felvállalniuk a só szerepét, a második viszont, – mellyel a későbbiekben találkozunk, arra vonatkozik, hogy a beszédnek, mint olyannak sóval fűszerezettnek kell lennie. A sorrendet nem szabad felcserélni éppen abból kifolyóan, hogy a tanítás elsősorban Jézus közeli tanítványainak szólt, tehát nekik kellett azonosulniuk a mindennek ízt adó sóval. Nagy különbség: *tegyétek! Nem azt jelenti, hogy fogjuk meg és vigyétek! Hanem: Jöjjetek utánam és azt cselekedjétek, amit én teszek!*

c) Jézus és az új törvény

Jézus megjelenésével feloldódott bennem is a belső ellentmondás, mely lelkiismeretemet a rossz foglyává tehetette. Bár elévültek az Izrael intézményével kapcsolatos törvények, a jogi és kultikus szabályok, továbbra is fennáll a parancsolatok erkölcsi eszménye, amit a **szeretet parancsa**, azaz a törvény teljesítése foglal össze. A régi rend megszakadt, mert a fenti lehetőséget Isten úgy adja meg, hogy betölti szívemet.

Jellemző Jézus állásfoglalására, hogy új ruhában jelenteti meg a régi törvényt, amikor pl. kijelentette, hogy magasabb rendű vagyok, mint az ünnepnap. Ettől kezdve egyetlen tanítóra kell figyelnem (Mt 23, 10.), aki felvettem a törvény igáját, s most a Jézus keresztjét is el akarom hordozni.

A parancsok között van egy, amely régi és új egyben: a **testvéri szeretet parancsa**, mely Isten szeretetéből ered. A törvény akkor veszítette el hatályát, amikor előírásai szerint elítélték Jézust, de egyben megszületett egy más és újszerű törvény, mely Jézushoz kapcsolódott, s ez maradt egyszer, s mindenkorra a keresztény élet, életem alapszabálya: a **SZERETET**.

Egyetlen jézusi tanítást emelek ki abból a gazdag tárházból, melyet felkínál számomra is a Szentírás, s mellyel élek a magam rendjén. Imádságaim lényegét a következőben foglalom össze: Imádkozom, nemcsak azért, hogy elnyerjem Isten örökös gondviselését, hanem **mederben tartsam a lelkemet**. Ne legyen semmi olyan fordulat életem folyamán, mely kibillenthetné lelki egyensúlyomat, s bármilyen veszedelem is törjön rám, éppen nyugodt lelkiállapotom segítsen át az újabb akadályon. Gyötrel-

mek, szenvedések sorozatosan átszövik emberi életemet, s hogy milyenek lesznek a megjövendölt időszakban, már nem is fontos, ha arra gondolok, hogy milyen keserves tapasztalataink voltak, s vannak földi szenvedéseinket illetően.

d) eskü

Bármennyire is távol tartom magam, bármennyire is hangsúlyozom, hogy az unitárius ember nem esküszik, mégis tapasztalom, hogy jelen van életünkben az esküdözés több válfaja. Példaként veszem az esküvői fogadalmat: „*Esküszöm az egy igaz, élő Istenre...*” – mondtam. Helyes-e, szabad-e nekem belefoglalom Isten nevét akár egy házasságkötési formulába, melyet vagy megtartok, vagy rövidebb, hosszabb idő után felborítok. Egy másik példa már az általánosságba torkollik, hiszen a „Bizony Isten” – kifejezés mögött nemcsak megerősítési szándék lapul, hanem az a megfogalmazás is, melyet elég gyakran hallok embertársaim szájából, hogy „*Esküszöm az Istenre*” – hogy így, megaműgy van ez, vagy amaz. Jobb nekem, ha az eskü, illetve esküdözés esetében Jézusnak arra a tanítására figyelek, amikor azt mondja, hogy: „*Így beszéljétek inkább: az igen igen, a nem nem. Ami ezenfelül van, a gonosztól való.*” (Mt 5.37).

e) tökéletesség

Utolsó helyre hagytam, viszont sokkal előkelőbb helyet foglal el unitárius szemléletemben, hit és életfelfogásomban a *tökéletességre* való törekvés. Egy kérdésem és hat megállapításom van.

Ki a tökéletes ember?

1. Aki érti Jézus tudományát. 2. Aki minden-nél nagyobbra becsüli azt. 3. Aki beszédében nem ingadozik, el nem esik. 4. Aki halad a tökéletesség felé. 5. Aki igyekszik a békességre. 6. Aki igyekezik másokat is tökéletessé tenni.

Tökéletesség és haladás. A hódító tökéletesség soha sincs megelégedve az elért eredménnyel. A haladás eszméje szorosán társul a tökéletesség gondolatával. Jézus tanítványaként haladnom kell előre. Növekednem kell szeretetben és megismerésben. Végül pedig a tökéletesség egy olyan kiváltságos állapot, melyet csakis Istenre értelmezhetek.

3. TANÍTVÁNYOK

Érdekes módon, amikor a Jézus követőkről hallok azonnal az jut eszembe, amit megfogalmazott Jézus, hogy nem lesz zavartalan annak az élete, aki kapcsolatba kerül vele. Bármilyen történelmi időszakot is vehetek alapul, mindig egyikben komoly követelménynek számított a Jézus tanítása melletti megmaradás. Nemcsak a hittel járó kiállásról kellett tanúbizonyságot tenniük, hanem el kellett szenvedniük azokat a támadásokat is, melyektől csak akkor mentesültek, amennyiben megtagadták Jézust.

Három kérdésem van: 1. Miért volt fontos tanítványokat szereznie Jézusnak? 2. Ha abban a korban éltem volna, akkor hogyan cselekszem? 3. Lehetek-e máról-holnapra jézustanítvány?

Amint a só jelen kell legyen az ennalóiban, úgy a tanítványok jelenléte is elmaradhatatlan a világban. Amennyiben nem töltik be hivatásukat, akkor egy súlyos ítéletnek alá kell vetniük magukat, mellőzni fogják őket, mint, akikre már nincsen semmilyen szükség. Ez közelebről azt jelenti, – amennyiben a só hasonlatára jobban odafigyelek, hogy a só ebben az összefüggésben úgy szerepel, mint a szövetség jele Isten, a tanítványság és köztem. Amennyiben a só elveszíti ízét, ez annyit jelent, hogy a szövetség megszakad Istennel, amit aztán többé megújítanom nem lehet. Mint a mindenkor tanítványnak, meg kell maradnom a föld sójának, azaz meg kell őriznem, és ízéssé kell tennem az emberek világát. Amennyiben nem ezt teszem, akkor megérdemlem, hogy kidobjanak és eltapsanak az emberek.

4. KERESZTELŐ JÁNOS

Keresztelő János alakját emelem ki a Jézusé és a tanítványoké után. Szerény külsőjével ellentétben kemény fogalmazásban használja buzdításait, melyek elsősorban a farizeusok¹, a képmutatók és a szaduceusok² ellen irányultak.

Elhangzik az egyetemes parancs: a nincsteleneknek adni abból, aminek viszonylag mi birtokosai vagyunk. A megdöbbenő mondanivaló az, hogy aki megtért, az megmaradhat hivatásában, akár vámszedő, akár pedig katona, csak az a fontos, hogy az emberiség parancsa ellen ne vétkezzen: ne tekintse például a vámszedő hivatását a mások rovására történő meggazdagodás lehetőségének, ha pedig katona, akkor ne adja fejét olyanra, hogy azáltal embertársai életét zavarja, vagy megrontsa. János hűségesen végrehajtotta feladatát, amikor így hirdette meg népének az örömet. Sorsa az ószövetségi prófétáké lett. Sorsom, hogy nyíltan szóljam az örömet.

2. SZEMÉLY – KÉPZETEK

Lehet, hogy megdöbbenve tapasztalja a tisztelt hallgatóság, a későbbiek során a templomi gyülekezet is, hogy időnként az unitárius hitfelfogás számára idegen fogalmak hangzanak el beszédeimben. Figyelni kell azonban azokat az összefüggéseket, melyekben csakis és kizárólagosan helyet biztosítok számukra. Azt vallom ugyanis, hogy a társadalmi együttélésünknek

¹ A *farizeusok* a mózesi törvénynek és hagyományos magyarázatának aprólékos, néha szertelen sürgetői voltak.

² A *szaduceusok* a lélek halhatatlanságát s az isteni igazságszolgáltatást tagadó gazdag társadalmi osztály volt.

köszönhetően, nem tudjuk elzárni magunktól azokat a más vallásból származó képzeteket, melyekkel időnként szembe találjuk magunkat a Biblia lapjain is. Ezek közül válogattam ötöt.

1. KÍSÉRTÉS

Egy olyan bibliai fogalom, miszerint próba alá esem, s általában az az indíttatás, hogy tévútra csábítson, amennyiben arra hajlítható ember vagyok. Megkérdem azonban, hogy ki, vagy mi a kísértő. Betegség, szomorúság, pénz, vagy más hasonló hatalom vonzáskörébe kerültem-e? Meddig terjed az isteni gondviselés, melynek karjaiba kapaszkodva sikerül kima- radnom ebből a folyamatból? Kettős kiutat látok. Az egyik mindenképpen arra mutat, amikor sikerül megmaradnom az Isten iránti reménységben, bizalomban. A másik talán nehezebb: nemet mondanom az emberi gyengeségek, gyarlóságok csábítására.

2. SÁTÁN

Amikor először olvastam valahol, hogy görög elnevezése szátán, ami Sziruszban ellenkezőt jelentett, úgy találtam, hogy igen sok megtestesítője van ennek a képzeletbeli alaknak, hiszen magam is olyan utat járok, ahol elég gyakran előfordul, hogy szembehelyezkedem embertársaim, időnként a felsőbbség véleményével is. Így joggal mondhatják nekem, hogy távozz tőlem sátán, te velem ellenkező! Igaz ennek ellentéte is.

3. SORS

Személy szerint nem hiszek a sorsszerűségben, mert boldogabb vagyok, ha abban bízom, hogy Isten igazgatja az életemet. Igaznak minősítem e felfogást a történelem egészére is, hiszen sokan megfordulnának a sírjukban, ha azt állítanám önfeláldozó életükről, hogy a sors miatt, és nem önszántukból áldozták fel életüket. Ennek ellenére magam is beleesem annak csapdájába, hogy időnként „sorsot” emlegetek, de valahogy a következő formában: „*Bármiképpen is alakuljon a mi dolgunk és sorsunk*” gyülekezeten belül, egyetlen jellemzője szabad legyen egyházközségi életünknek, az öröm. Örvendünk kell tehát, hogy lét van ígérve ennek a maroknyi családnak, mely nem szenvedésre, vagy túlélésre, hanem egyszerűen életre van ítélve.

4. SZABADÍTÓ

Feltételezem, hogy én is jelen vagyok ott, ahol nemcsak a farizeusok gyűltek egybe, hanem ott voltak a tanítványok Jézus körül, sőt egy komoly hallgatóság is részt vett az eseményekben, akiknek összetevődése hűen jellemezte az akkori, de a mostani kor társadalmi berendeződését. Azt könnyen elintézem, hogy miként viszonyult a farizeusság a feltett kérdésekhez, de nem rendeztem le azt, hogy mit válaszolok én, amennyiben felteszik a kérdést, hogy *mit hiszek Jézusról? Messiás-e, Dávid fia-e?* Ismételtén gyermek, ifjúkorom vallásos ismereteihez

menekülök segítségért, amikor Jézus megváltói tevékenységéről tanultam. Persze a Káté kérdések kikerülték a Messiás, vagy Megváltó kifejezéseket, de használták a szabadítót. Jézus szabadítását három tényezőben rögzítem, mint a Káténk: megszabadít a *tudatlanságtól*, a *bűntől* és a *halál félelmétől*. „ilyen értelemben” hiszem, hogy ő a mi szabadítónk”.

3. TANÍTÁSAIM

1. SZENTÍRÁSRÓL

Ne vegye senki rossz néven, de azért használok előszeretettel a Szentírás megnevezést, mert egyszerűen tetszik. Régebről észrevettem, hogy a Szentírás iránt érdeklődés mutatkozik bennem, s ennek érdekében unitáriusként, a tudományos követelményeknek megfelelően vettem kézbe, olvasom, tanulmányozom, lehetőség szerint egy mai, élő nyelven. Igyekszem arra, hogy lelki táplálékkommá váljon, s naponként életem része legyen, mint a kenyér. A Szentírás gyakori olvasása tökéletesebb megismerésre vezet, s így egyre lángolóbban szeretem Istent, követem Jézus tanításait, és élem a szeretet parancsát. A Szentírás egy olyan kútforrás számomra, mely megerősít az élet megpróbáltatásai között és tiszta örömmel tölti meg szívemet.

2. BOLDOGSÁGRÓL

Emberként akarom a boldogságot. Többféle nevet adok én is neki: élet, béke, öröm, nyugalom, áldás, üdvösség. Mikor Jézus kijelenti, hogy *Boldogok a szegények és boldogtalanok a gazdagok*, akkor ezzel nem áldást akar mondani, ami boldogságot hoz, sem átkot, ami szenvedéseket fog előidézni, hanem szerzett tapasztalata alapján buzdít a boldogságra. A földi boldogság maga az élet, s ezt természetesen ezzel is azonosították. Másként fogalmazva az igazi boldogság az, ha életnek nevezhető ÉLETE van. Mi a boldogság?

1. Isten országa testközelen: boldog vagyok, hogy lehetek valakié!

2. A megalázás nem jelent boldogtalanságot.

3. A békesség = létszükséglet.

4. Nem a magam igazságáért, meggyőződésért viselem az üldözéseket, hanem Jézus követéséért.

3. BÚNBÁNATRÓL

Előfordulhat, hogy rosszul teszem, de én egy helyen tárgyalom a bűjt kérdését a bűnbánati gyakorlattal. Unitárius álláspontomat hivatott igazolni az a meglátás, miszerint a leghelyesebb a lelki bűjt, vagyis a mértékletes életmód. A helyes bűjt tehát az, ha mindenben úgy cselekszem, mint Isten szolgája: mértékletesen és helyesen viszonyulok a jelenvaló élethez.

Szinte mindenkor Keresztelő Jánossal kötöm össze a fogalmat. Így hangsúlyozom, hogy szükségem van arra, hogy szembenézzek önma-

gammal. Naponta tükörbe nézek, s ahogy félrefordultam nyomban elfeledem, hogy milyen is az ábrázatom, mások arcán sokkal könnyebben rögzítem a vonásokat, s holtuk után is kivetítődnek lelki szemeim előtt szabályos formájukban. Úgy tartom, kell önvizsgálatot tartanom unitárius emberként. Nem szégyen kifejezésre juttatnom imádságban, prédikációban, vagy egyénileg, hogy gyarló vagyok. Feltehető a kérdés, hogy hányszor követhetem el ugyanazt a vétket? Ezt követően pedig, hogy van-e bűnbocsánat? Vajon Isten hányszor bocsátja meg ugyanazt a tévedésemet?

4. HALOTTAKRÓL

Nem akarok szánalmat ébreszteni senkiben magam iránt, hiszen tudom, hogy lelkészi szolgálattal együtt jár, hogy elprédikáljam a halottakat, s időnként megkönnyezem elvesztésüket. Szerintem akkor értelmezem helyesen a „*halottak temessék el halottaikat*”, és a hasonló, Jézusnak tulajdonított tanítást, ha egyszer, s mindenkorra figyelek a szándékra, mely a hivatásszerű követés sürgető feladatára hívta fel a figyelmet. Amennyiben a fontossági sorrendet nézem, akkor szembetűnő, hogy a követés sokkal előbb áll annál a kultikus cselekedetnél, mely a temetéshez kapcsolódik. Sőt kihangsúlyozhatom, hogy amíg Jézus követése elszántságot és feltétel nélküli odaadást követel, addig az otthon maradtak nyugodtan eleget tehetnek szertartásbeli kötelességüknek. Szomorú szívvel maradtam mindig.

5. ÖRÖKÉLETRÓL

A halál kérdése után azonnal adódik az örökélet gondolata. Erről egy terjedelmes dolgozatot készítettem még a lelkészi pályafutásom 20. évében, ami olvasható internetes naplóm, illetve a debreceni napló oldalain.³

Tulajdonképpen az a lényeges, hogy Isten nem a halottak, hanem az élők Istene, bár ez merész megjegyzés. Amennyiben elhangzott már a Mózes idejében az égő csipkebokor árnyékában, miért ne ismételhétnék meg én is 2008 őszén. Egész életemet ugyanis az a hit hatja át, hogy rendületlen bízom Isten gondviselő szeretetében. Amiként gondja van a mező fűvére és az ég madaraira, fokozott gondot visel ránk, az emberekre. Ennek köszönhetően, tehát szerető gondoskodásában vagyok és maradok egész életem folyamán. Az aztán hitbeli nagyságom kérdése, hogy hiszek-e, vagy nem a halálunkat követő örökélet létezésében. Egyéni felfogásomtól, de hitemtől függ, hogy bízom-e igazságszolgáltatásában, s abban, hogy visszakért, visszaadott lelkem további életre talál gondviselő Atyánknál, Istenünknel?!

Unitárius hitem megengedi számomra ezt a reménységet, s mert sokakat megtartott eddig,

³ <http://uninaplo.unitarius-halo.net/debrecen/>;
<http://uninaplo.unitarius-halo.net/papgyulaszlo/>.

miért fosztanám meg éppen saját magamat ettől. Annyi bizonyos, hogy nem dönthetem el Isten igazságszolgáltatásának végső kimenetelét, s így nem határozhatom meg, hogy részese leszek-e, vagy nem az örökéletnek. Azt azonban már régebről eldöntöttem, hogy mit jelent a számomra is hátrahagyott kettős parancs, illetve mekkora mértékben teljesítettem azt. Ennek betöltése jelenti Isten törvényét, akaratát, s ígéreteinek valóra váltását.

6. ÉPÍTÉSRŐL

Ha házépítésbe kezdek, akkor szem előtt tartom azokat a természeti viszontagságokat, melyeknek ellene kell álljon építményem, különben fölösleges minden áldozat. Amennyiben életemet támadják meg a váratlan fordulatok, akkor az isteni gondviselés megerősít hitemben és reménységemben, mert emberi életem sokkal többet ér annál, hogy lemondással odaadjam a pusztulás örvényének.

7. MEGPRÓBÁLTATÁSRÓL

Életem folyamán nagyon sok kellemetlenség ért. Ezek mind fizikailag, mind szellemileg komoly erőfeszítést jelentettek. Az a kérdés tevődik fel, hogy miként alapoztam lelki életemet és hogyan építgetem azt egy egész életen át? Pl., a ház építésénél ráfoghatom a mesterre, vagy éppen csoportjára a rossz alapozás, illetve a kivitelezés tényét. Viszont, amikor saját életem alapozásáról és építéséről, illetve annak esetleges elrontásáról beszélek, akkor csakis önmagam marasztalhatom el.

8. MENEKÜLÉSRŐL

A menekülés mást és mást tanácsol. Először, hogy egyáltalán nem megoldás, amikor elszaladok a nehézségek elől. Különböző is, hová szaladhatnék Isten színe elől? Időnként azonban megbizonyosodott, hogy akik életüket mentették, életben maradtak. Azok, akik szembeszegültek a veszedelemmel, elpusztultak. Az egyik csoportot gyáváknak, míg a másikat hőskökné nevezte az utókor. Nekem kell döntenem, hogy az adott helyzetben miként cselekszem. Mi az, ami elől menekülök, és mi az, amivel szembeszállok.

9. HÚSÉGRŐL

Soha nem feledkezhetek el a gyakorolt hússégről. Erről kell bizonyosságot tegyek nap, mint nap szűk családomban, de tágabb környezetemben is. Könnyű a kutyanak hússégesnek lennie – mondják sokan, hiszen alaptermészete. Nem ártana, ha mindannyiunknak alaptermészetünkkel válna a hússég, mert sok nehézségben megsegítené Isten.

4. JÖVŐBENÉZÉSEM

1. A KIEJTETT SZÓ

Itt szinte azt mondhatom, hogy addig talán nincs is semmi baj, míg meg nem szólalok. Az igazi gond akkor kezdődik, amikor már többé nem tudom megtartóztatni nyelvemet, s sokszor szinte akaratom ellenére is kiröppen számon a gonosz szóba öntött gondolat. Van eset rá, hogy alig nyitottam ki a számat, máris a gon-

dolat kisuhant rajta. Fel is fogtam ezt, de ha nincs hangos reagálás rá, akkor tévesen is befolyásolhatom magam. Arra gondolok, hogy, akinak céloztam a meggondolatlanul kiejtett, gonosz mondatot, nem is fogta fel olyan komolyan, mint, ahogy az később kiderült. Abban a tévhitben ringattam tehát magam, hogy talán nem is volt a meggondolatlanul kiejtett mondatnak olyan súlya, mint, amilyen kemény volt valóban a megfogalmazás. A megsértett jóindulatától függ sokszor, hogy nem veszi tudomásul gonosz kijelentéseimet.

2. ERKÖLCSI KÖVETELMÉNY

Olyan érzésem támad sokszor, mintha Isten igazságtalanul bána azokkal, akik különben véletlenszerűen cseppentek bele a nagy életbe. Vajon szabad-e nekem ilyen irányba terelnem a gondolatokat? Bizonyára nem. Amennyiben az életnek egy ilyen fontos összetevőjével ajándékoz meg Isten, akkor megtehetek egy annyt, hogy tisztelettel viseltetem iránta. Ugyanez vonatkozik emberi életem kapcsolataira is. Bárki is örömben, jólétben akar részesíteni életem folyamán, tartozom neki a megfelelő tisztelettel és szeretettel. Ez nem szolgaságba, igába való önkényszerítés, hanem alapvető, erkölcsi követelmény

3. A PRÓFÉTA SZEMÉLYES SORSA

Akik saját nevükben beszélnek, cselekednek, azok hamis próféták. Az igaziak viszont tudják, hogy valaki „MÁS” készíti arra, hogy szóljanak. A „másik” jelenléte sokszor belső küzdelmet vált ki a prófétákban, de végül is Isten megengedi remélni nekik a sikerek elérését.

A próféta és a törvény nem két különböző álláspont, csupán két különböző szerepről, egymástól el nem szigetelt részről van szó. A törvény minden időre kimondta, hogy mit kell tennem. A próféta leleplezte a bűnöket, melyek a törvény ellen támadtak. Az különböztette meg őket a törvény képviselőitől, hogy egy eset elbírálásánál nem várt a próféta arra, hogy tanácsot kérjenek tőle, s egyenesen Istenre hivatkozott, amikor a törvényt összekapcsolta a létezéssel. Én is néha jelképes szereplőket használok, máskor pedig közvetlenül emlékeztetek egy adott cselekedetre. Esetenként meglepetésszerűen világitok rá mondanivalómra.

4. IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

Unitárius vallásunk tanításában is szerepel az isteni igazságszolgáltatás. Legjobb példa erre éppen Káténk 43. kérdése, illetve felelete: *Isten megítéli életünket és minden cselekedetünket. A jót jutalmazza, a rosszat bünteti. Életének és cselekedeteinek következményeit mindenkinek viselnie kell.* Ugyanerről szól a 114. kérdés is: *Az örökéletben Isten megvizsgálja mindenkinek az életét és cselekedeteit. Jutalmat, vagy büntetést mér ránk a szerint, amint éltünk.* Arról azonban nem szívesen tárgyalok, hogy miként történik ez az igazságszolgáltatás

Pap Gy László

Az Unitárius Egyház fennállásának 440. éve alkalmából rendezett ünnepség Kolozsváron

Az Unitárius Egyház 2008. november 14–15-én ünnepelte fennállásának 440. évfordulóját Kolozsváron.

Pénteken délután 4 órától kezdődően, a Dávid Ferenc díszteremben, tudományos konferencia keretében hat előadó fejtette ki részletesen a 440 év történetének egy-egy szeletét.

Balázs Mihály: *A város papja. Dávid Ferenc és a kolozsvári nációk;* **Káldos János:** *Enyedi György prédikációi mint fejedelmi tükrök;* **Keserű Gizella:** *Disciplina ecclesistica (1626–1694), az eltérések és egyezések hátteréről;* **Kovács Sándor:** *Magyar–angolszász unitárius kapcsolatok a 19. században;* **Molnár B. Lehel:** *A Lipóti Diploma és az unitárius püspöki vizitációk;* **Gaál György:** *Az unitárius iskolaügy a 20. század első felében* címmel tartottak előadást.

Este 7 órától az ünnepi évfordulóhoz kapcsolódó kiadványokat mutattak be: *Négyszáznegyven év.* Az Erdélyi Unitárius Egyház évfordulós kiadványa, Kolozsvár, 2008.; **Balázs Mihály:** *Dávid Ferenc* (angol nyelven, a Bibliotheca Dissidentium sorozatban, fordította: Gellérd Judit), 2008.; **André Séguenny:** *Teológia és filozófia között.* Spiritualisták a 16. században, Szeged, 2008.

Szombaton délelőtt 11 órától ünnepi istentisztelet volt a Kolozsvári Belvárosi nagytemplomban, ahol **Dr. Rezi Elek** főjegyző – a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet rektora – tartotta a szószéki szolgálatot.

Az istentisztelet után **Dr. Szabó Árpád** püspök mondott emlékbeszédet, melyet ünnepi köszöntések követtek. Köztük elsősorban is

Rázmány Csaba, a Magyarországi Unitárius Egyház püspöke mondotta el üdvözlő beszédet, melyet a következő szavakkal kezdett:

„Csodálatos érzés itt lenni, gyerekkorom és teológuséim templomában, s hallgatni a 440 éven át ránk rakódott csodálatos gondolatokat, amelyeknek példaadó, a tolerancián alapuló jellege a békesség megtartóivá tették az erdélyi unitárius egyházat”.

Ezt követően **John Gibbons** amerikai unitárius lelkész, **Tina Geels**, a hollandiai remonstráns egyház lelkésze, **Harold Babcoch**, az észak-amerikai unitárius univerzalista egyház és **Annelies Trenning**, a holland protestáns egyház lelkésze szólaltak fel. A külföldi testvéregyházak képviselőinek beszédét **dr. Czire Szabolcs** teológiai tanár tolmácsolta.

Az ünnepi istentiszteletet zenés-irodalmi műsor zárta, amelyen közreműködött a Budapesti Árpád Gimnázium kórusa, **Orosz Erzsébet** karnagy vezetésével. Ének és zenedarabokat játszott: **Ráduly Zsófia** hegedűn, **Strauss Imre István** zongorán, **Borsos Edit** énekelt, **Dan Victor** orgonán, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium szavaló diákjai és kórusa **Majó Julianna** karnagy vezetésével, a **Concordia vonósnégyes** és **Geréd István** zongorán. A templomi ünnepség Nemzeti Himnuszunk eléneklésével zárult.

Ezt követően, az Alvinczi György teremben (a János Zsigmond Kollégiumban) fogadásra került sor, ahol a résztvevők kötetlen, meghitt és baráti szeretetvendégség keretében folytattak beszélgetést.

Léta Sándor

Dr. Rezi Elek

Rázmány Csaba üdvözlő beszéde

Akik előttünk jártak ...

Lélektestvériség 100 éve született dr. Ferencz József

1908-ban született Dicsőszentmártonban, édesapja megyei főügyész volt, nagyapja, Ferencz József, aki 52 évig volt halhatatlan püspöke az Unitárius Egyháznak. Iskoláit Szentmártonban, majd Kolozsváron az Unitárius Gimnáziumban végzi, ahol 1926-ban érettségizett. Ugyanezen év őszén az Unitárius Teológiára iratkozik be. 1928–29-es tanévben a bécsi magyar Collegium Hungaricumból jár bölcsészetet és teológiát hallgatni. 1929–30-ban Marburg Protestáns Egyetemén tanul. 1930–31-ben Párizs és Genf következik. 1931 őszén egy évet Budapesten tölt, helyettesít, majd dr. Csiki Gábor mellett másodlelkész lesz a Rákos utcai templomban. 1934–35-ben Oxford következik, ahol teológiai egyháztörténelmet tanul, közben angliai gyülekezetekben szolgál.

1937-ben megnősül, 1940-ben gyermeke (leány) születik. 1944-ben egyháztörténelem és egyházjogból teológiai magántanári képesítést szerez Kolozsvárt.

A világháború után Magyarországon világi vezetőként tevékenykedik az egyházban. A civil életben először a Kivándorlási Intézet vezetője, majd a Magyarok Világszövetsége titkára, 1952-től a Pénzintézet munkatársa.

Az egyházi életben 1945–57 között budapesti gondnok, majd 1957–1971 között főgondnok az Unitárius Egyházban

A chicagói Meadville-Lombard unitárius teológián tanít, mint vendégprofesszor 1969-ben, és itt avatják teológiai doktorrá.

1970-ben meghal R. Filep Imre magyarországi püspöki helynök, és az új egyházvezetői székbe dr. Ferencz Józsefet választják, így ő lesz a Magyarországi Unitárius Egyház első püspö-

ke, és az ő kérésére lesz ifj. Bartók Béla az egyház főgondnoka.

1971 októberében szentelik főpásztorrá, és innen számítva közel 18 éven keresztül 1989-ig vezeti a magyarországi unitáriusokat. Annak a ténynek, hogy ma van Magyarországi Unitárius Egyház dr. Ferencz Józsefnek múlhatatlan érdemei vannak.

1994-ben adja vissza lelkét teremtőjének.

Ferencz József elsőéves teológus, 1926.

A nyolcvanas évek első felében kerültem közelebbi kapcsolatba Józsi bácsival, az akkori ifjúsági kör tagjaként, illetve az induló Teológián szinte hetente találkoztam vele. Sok történetet tudnék elmondani azokból az időkből, de most csak egyet mesélek el. Megkért, hogy végezzek el egy feladatot, aminek én eleget is tettem, hosszas utánajárással, több napot rászánva. Ami-

kor végeztem, akkor megkerestem és részletesen beszámoltam az elvégzett feladatról. Végig hallgatott és azt mondta: Köszönöm! Rendben van! Én akkor arra számítottam, hogy megdicsér, milyen jól elvégeztem a megbízatást, de ma már tudom hogy a „rendben van” ezt jelentette. Így utólag visszagondolva nem a történetek a fontosak, hanem az, hogy bármikor beszélgettünk, mindig éreztem, hogy érdeklő a beszélgetőtárs és kíváncsi rá. Nehezen megnyíló, zárkózott embernek ismertem meg, de ha Erdélyről, az unitáriusokról vagy a könyvekről kérdeztem, akkor kinyílt, a szeme felragyogott és mesélt, mesélt.

Sok mindent lehet mondani dr. Ferencz Józsefről, de egy egészen biztos, hogy megkerülhetetlen kőszikla volt unitárius életünkben a 30-as évektől a 90-es évekig. Több mint hatvan éven keresztül rajta tartotta a kezét az egyház ütőerén, és a legkisebb rezdüléstől a legnagyobb-

big, Kolozsvártól-Oxfordig, Budapesttől-Prágáig, Magyarországtól- Japánig mindig mindenről tudott és tudósított, ami bármilyen formában kapcsolódott az unitáriusokhoz, még hozzá nem is akármilyen módon, pontosan, és viszonylag röviden.

Az életének „legnagyobb szerelme” az Unitárius Élet és elődje az Unitárius Értesítő, hiszen szerkesztője, főszerkesztője, kiadója volt évtizedeken keresztül, és nem utolsósorban szerzője 1932–1994 között 62 éven keresztül.

Közel 3000 írása jelent meg az Unitárius Értesítő és az Unitárius Élet című folyóiratokban. 1947-től megjelenő Unitárius Élet (UNÉL) nevadója is ő volt.

Az írásainak, tudósításainak nagy részét végig nézve, rá kellett jönnöm, hogy személyes,

vagy teológiai témájú (ima, prédikáció), szépirodalmi írása nem jelent meg. Ez nem azt jelenti, hogy templomi szolgálat során nem mondott imát, ágendát, hiszen én is hallottam, de csak hallottam, nyomtatásban nem jelentette meg.

Rendkívül fegyelmezett, zárkózott, szemérmes ember volt, ez magyarázza a fentieket, személyes bepillantást talán csak két alkalommal engedett az olvasónak 60 év alatt. Érdekes, hogy mindkettő 1935-ben jelenik meg, egyik boldog emlékezetű nagypapjával kapcsolatos, a másik pedig Oxfordból hazaküldött gondolatok az imádkozó gyülekezetéről. Ez egy rendkívül figyelemre méltó írás, bensőséges hangvételével, és ha figyelmesen olvassuk, megtaláljuk benne credóját is:

ISTEN ELŐTT

Az imádkozó gyülekezet

(részlet)

... Igaz, hogy mások a szertartások és idegenek a szokások. Más a légkör, az okok és források, melyek egybehatásából angol földön is kisarjadt az unitarizmus gondolata és más volt az út, melyen keresztül életüket a mai napokig elvezették. Szokatlanok a külsőségek, melyekkel egyházi életükben találkoznak. És mindezen és az el nem mondott különbségeken felül van valami, ami mélységes mélyről felfakadóan összeköt bennünket, ami elfeledteti mindazt, ami különbséget jelent és ez az *imádkozás*, az útkereső és Isten felé vágyódó emberlelkek tömegeinek egybekapcsolódása: az *imádkozó gyülekezet*!

Az imádkozó gyülekezet körében otthon érzem magam az angol unitárius templomban, ahogyan otthon van miközöttünk, hozzánk elzarándokoló angol és amerikai unitárius is. Az idő és a tér által gyakran befolyásolt s azok véges szeszélye szerint változó történelmi, felekezeti, kulturális és baráti kapcsolatokon felül, van egy erősebb kapcsola-

tunk, mely az Isten felé vágyódó s az ő lelke közelségében békességet találó egyes embert és a gyülekezetet is egybekapcsolja: az *imádkozás*!

A lélektestvériség volt az az erős vár és otlatalom, mely dacolt a változó idő viharzásai-val, amely a tengereken túlról is mellettünk maradt, az ellenséges háborús csatazajban, országhatárok változása perceiben, amely együtt sírt a menekülőkkal, szomorkodott a megsonkított s maradék erejükkel a templomot és iskolát támogató erdélyi magyar unitáriusokkal, s amelyik együtt örvendezik velünk kevésszámú örömnünk áldott perceiben is. Az egymást testvérnek érző emberek, a szívszertet kiapadhatatlan kútforrásaiból küldik el fohászaikat, imádkozó könnyörgésüket, a minden lélek imáját egyformán meghallgató és megáldó, ugyanazon örök Isten színe elé.

(Oxford 1935. február)

Ferencz József

Lélektestvériség, mondjuk ki a szót, de mielőtt kimondanánk a fenti írás legszebb és legelgondolkodtatóbb szavát, ízlelgessük, forgassuk a szánkban, majd hangosan ejtsük ki – *lélektestvériség*. El fog jutni a tudatunkig, hogy

nem csak kimondani kellene, hanem tenni is lehetne, hogy megvalósuljon, és akkor az elíziumi mezőkön Ferencz Józsi bácsi biztos azt mondaná: Köszönöm! Rendben van!

Gergely Felicián

Gimes Miklós emlékezete

Engedjék meg, hogy egy személyes élményemet megosszam Önökkel ezen a szép ünnepen. Végző soron ezért is esett rám a választás, hogy én tartsam meg a megemlékezést unitárius mártírunkról.

1989. június 16-án reggel 7 órára már Pesten a Múcsarnokban voltam. Nagy Imre és társai újratemetésére érkeztem, az MDF háromezer rendezője egyikeként. Számunkra ez volt az ún. rendszerváltás nyitánya.

1989 nyarán, ott a Hősök terén, Gimes Miklós mártírunkat több tízezer ember előtt rehabilitáltuk.

Gimes Miklós, Losonczy Géza, Nagy Imre, Maléter Pál és Szilágyi József koporsója a Múcsarnok lépcsőjén volt felravatalozva az újra temetésre. Én Gimes Miklós koporsójánál álltam díszőrséget.

Mindnyájan éreztük, hogy amit tettünk Isten dicsőségére és a mártírjaink tiszteletére tettük.

Felemelő érzés volt, egyrészt maga a tény, hogy tiszteleghettem nagy mártírunk koporsójánál. Másrészt leírhatatlan volt a látvány. Éppen dél volt, zúgtak a harangok, a téren hömpölygött az ötvenezres tömeg – maga Magyarország. Harmadsorban pár méterre tőlem ott szónokolt átszellemülten a „fiatal Petőfi”, Orbán Viktor személyében.

Rögtön jó barátok lettünk, hisz szinte azokat a gondolatokat fogalmazta meg, amelyeket Gimes Miklós írt 1956. október 30-án a Magyar Szabadság című lap vezércikkében.

„Lapunk a magyar szabadság ügyét kívánja szolgálni. A külső szabadság, a függetlenség ügyét és a belső szabadság, a demokrácia ügyét. Tettekkel akarunk szolgálni: a teljes és tiszta igazság kimondásával.”

Így kerültem kapcsolatba Gimes Miklóssal és ezért emlékezem most én meg róla ezen az ünnepségen.

Gimes Miklós unitárius hitre áttért asszimiláns zsidó értelmiségi családból származott. 1917. december 22-én született Budapesten. Ott érettségizett, majd a szegedi egyetem orvostudományi karára járt szülei nyomdokait követve, de tanulmányait félbehagyva kisvállalatót alapított.

Most pedig nézzük, hogy milyen tényezők alakították ifjúságát, egyéniségét, amelyek egész életére meghatározó fontosságúak voltak és egészen a mártírságig vezettek.

Két meghatározó élmény motiválta. Egyik a cserkészlet volt. Tagja volt a 345. sz. János Zsig-

mond cserkészcsapatnak. A másik, hogy részese lehetett dr. Iván László unitárius lelkész hit-tanóráinak, ahol nem csak hite mélyült el, de itt teljesedett ki szociális érzékenysége a szegények és elnyomottak iránt.

Iskolatársa és lelki jó barátja, Molnár Miklós újságíró (az 1956-os Irodalmi Újság szerkesztője) megemlékezik barátságukról, amely az unitárius cserkészcsapatban bontakozott ki.

Az újratemetéskor a sírnál így méltatta:

„Néhány egyszerű szóval szeretném búcsúztatni Gimes Miklóst, a barátot, a társat, mindek előtt az embert, akinek szívében annyi jó-ság és szeretet élt, mint kevesekben. Útján, közös tévútjainkon is az a kívánság vezette, hogy emberibb, szabadabb és igazságosabb társadalomban élhessenek honfitársai. És amikor felismerte, hogy zsákutcába jutott, minden társánál következetesebben vonta le a tanúságot. A halál-ig hű volt a felismert igazsághoz.”

Felismerjük-e Gimes Miklósban az örök igazságot kereső embert, amelyben Dávid Ferenc egyházalapítónk szelleme köszön vissza?

„A Jövőnek prófétája, Isten küldötte, aki szintén vértanúságban vérzik el. Egy ember, aki a modern ember világképe alapján szeret, s vállalja a keresztet, mert másképpen gondolkodni nem tud és nem is akar!” – írja Dávid Ferencről Gimes Miklós nagy tanítómestere, dr. Iván

László. A vallásos ember igaz példája és az örök igazságkeresése, a „valódi testvériség és igazi emberszeretet” mélyen hatott az ifjú diákra.

Ezt a család is tudta, s kérésükre, az újratemetést követő vasárnapon, a Nagy Ignác utcai unitárius templomban Huszti János püspök gyászistentiszteletet tartott Gimes Miklós lelki üdvéért.

Az 1940-es évek elején nagy súlyként nehezedik rá a faszálódó korszak, majd munkatáborba hurcolják. Mindez lelkiileg és szellemileg megtöri, és a kommunista eszmében véli felfedezni a szabadabb, emberibb világot.

1945 januárjában visszatér Budapestre és bekapcsolódik az újjáépítésbe. Egy ifjúsági lapnál helyezkedik el, majd a Szabad Nép és a Magyar Nemzet szerkesztője.

Az 1953. júniusi fordulat után eltávolodott a Rákosi féle kommunista vonaltól. Tisztánlátását elősegíti nyugat-európai tudósító körútja (Zürich, Berlin, Párizs). Rádöbben a valóságra. Itthon koncepciós perek zajlanak, nyugaton pedig virágzik a demokrácia és a gazdasági élet.

1955-ben Rajk László rehabilitálását és a bűnösök felelősségre vonását követelte. Kizárták a pártból. A Nagy Imre körül szerveződő csoport egyik legradikálisabb tagja lett, s követelte a többpártrendszert. Mai szóval élve reformszocialista volt.

Üdvözölte az október 23-i fegyveres felkelést, ő az első pillanattól kezdve tudta és folyton

hangoztatta, hogy október 23-a forradalom. Október 27-én megjelentette Kende Péterrel a rövid életű Magyar Szabadság c. lapot, hiszen látta és tapasztalta, hogy a proletárdiktatúra semmibe veszi a politikai szabadságot. November 4-e után stencilezve adta ki az Október 23-a című lapot. Nagy Imre sajtófőnöke volt. Nem ismerte el a Kádár kormányt, sztrájkokat szervezett ellene.

A szellemi ellenállás vezéralakja volt. A Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom néven ellenállási szervezetet hozott létre.

Tisztában volt a helyzettel, jól érzekelte a veszélyt. A szovjet támadáskor hat éves Miklós fiát és feleségét külföldre küldte. Ez humánus, erkölcsös és okos lépés volt. A család Bécsben értesült a családfő kivégzéséről, később Svájcban telepedtek le.

December 5-én a szovjet katonák letartóztatták a Nagy Imre per harmadrendű vádlottjaként, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés és egyéb bűncselekmények vádjával.

A Legfelsőbb Bíróság Népbírósi Tanácsa, Vida Ferenc elnökletével, 1958. június 15-én szervezkedés kezdeményezése és vezetése vádjával halálra ítélte a fellebbezés lehetősége nélkül. Másnap felakasztották.

Gimes Miklós a börtönök alatt is hű maradt ifjúkora tiszta eszméjéhez. A megpróbáló helyzetben sohasem vallott társai ellen.

Fiától versben búcsúzott:

„Tiszta legyen szíved, fiam
S azt kívánom neked,
Másként, mint én
Szíved szerint éljed le életed”.

Mártírunk emlékét Budapesten a MUOSZ székháza épületének oldalfalán lévő márványtábla őrzi, amelyen Domokos Béla szobrászművész Gimes Miklóst ábrázoló portré domborműve látható. Az emléktáblát a MUOSZ 1996. október 22-én állította és avatta fel.

Most pedig ezen szent ünnepen a füzesgyarmati unitárius panteonban állítunk méltó emléket hősünknek. Mi a tanulsága Gimes Miklós életútjának, ami túlmutat az emléktáblákon, a megemlékezéseken? Ez mindanyunk lelkiismeretére van bízva. Isten szent lelke őrizze emlékét és példáját szívünkben, hogy dr. Iván László nevelése, a tiszta unitárius lelkület tovább élhessen bennünk!

Felhős Szabolcs

(Elhangzott a füzesgyarmati unitárius templomban a 2008. október 23-i ünnepségen)

Egyházközségeink életéből

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Az elmúlt hónapokban, két közösségi találkozót és foglalkozást indítottunk be egyházközségünk életében. A *kézimunka foglalkozásainkat* **Gergely Éva** vezeti. 2009-ben a következő időpontokban várjuk szeretettel nőtestvéreinket: január 23., február 6., február 20., március 6., március 20., április 3., április 17., péntekenként 17 órától.

Nőszövetségünk tagjai, valamint a vallásóra-ra járó gyermekek karácsonyi üdvözlő lapokat is készítettek, amelyek megvásárolhatóak.

Az *Énekeljük végig unitárius énekeinket és beszélgessünk el unitárius nagyjainkról* tevékenységünket **Gergely Felicián** vezeti. Október 15-én Józsan Miklósról beszélgettünk, és többek között elénekeltük azokat az énekeinket is, melyeknek szövegét Józsan Miklós írta vagy fordította le angol nyelvről, mint például a 9.b, 45., 57. számú énekeinket. A következő kedden Dr. Csiki Gáborról, Szent-Iványi Sándorról, valamint Ferencz Józsefről beszélgettünk. Ez alkalmainkat 2009-ben a következő időpontokon rendezzük: január 13., január 27., február 10., február 24., március 10., március 24., április 7., április 21., keddenként 18 órától.

Minden vasárnap 10 órától istentiszteletünk alatt hivatásos hitoktató foglalkozik vallásórás gyermekeinkkel. Konfirmandusaink felkészítését is megkezdtük.

November 16-án vasárnapi iskolás gyerekeink Dávid Ferencről szóló ünnepi műsort adtak

A Dávid Ferenc emlékünnepélyen

elő, **Péterfi Katalin** vallásoktatónk vezetésével.

Az adventi időszakban három alkalommal tartottunk ünnepi koncertet templomunkban. December 7-én **Zoltáni Zsolt** és együttese énekelt az ünnepre írt és megzenésített verseket. December 21-én délelőtt **Jávorkai Sándor**, **Jávorkai Ádám** és **Falvai Katalin** karácsonyi hangulatot teremtő koncertet adnak. December 21-én 18 órától a **Jazz And More** kórus gospeleket és spirituálékat énekel.

Szeretettel várjuk híveinket a karácsonyi ünnepek alatt is, hogy együtt vegyünk Úrvacsorát az első és másodnapon, a 10 órakor kezdődő istentiszteleteink alkalmával.

Léta Sándor

Füzesgyarmat

és a Gyula és Környéke Szórványgyülekezet

Az októberi sikeres ünnepségünk után a megyei lapban majdnem egész oldalas cikk és ismertetés jelent meg a Gimes Miklós-emléktábla avatásról, kicsi közösségünk újabb szép sikeres rendezvényéről. E sorok írója a lapban jelentette be, hogy hosszas megfontolás után, az ország morális és anyagi helyzetére való tekintettel a „szegénység papja” kíván lenni, ami azt jelenti, hogy ezentúl minden egyházi szertartást, keresztelést, esketést, temetési búcsúztatást ingyen fog végezni akár saját templomában, akár az ország bármelyik részében.

A Halottak Napi megemlékezések után **november 4-én** újra gyertyákat gyűjtöttünk a

Nemzeti Gyásznapi alkalmából, arra emlékezve, hogy ezen a napon tiporta el a szovjet kommunista horda a magyar szabadságharcot.

November 8-án megkereszteltük templomunkban **Kovács Zsolt Bálint** 32 éves fiatalát, Kovács Bálint László és Katalin, szeghalmi hozzánk kapcsolódott hívek gyermekét, aki felnőttként vállalta az unitárius kereszténység útját. Adja az Isten, hogy találjon lelki és szellemi megnyugvást, elégtételt a mi, erdélyi, egyszerű hitünkben, vallásunkban. Reméljük, hogy mások is követik majd példáját.

November 10-én Debrecenben utolsó útjára kísértük és ökumenikus szertartással elte-

Kovács Zsolt Bálint megkeresztelése

mettük **Vértés Jánosné** testvérünket, dáma vitéz Vértés Zsuzsanna, a Nemzetközi Szent György Vitézei Lovagrend Nemzetközi Nagymestere Helyettese, Magyarország Nagypriorja édesanyját. A szertartáson a Lovagrend kinevezett táborigazgatójaként szolgáltam, feleségemmel énekelt verssel búcsúztattuk. Számos lovagtestvérünk jelent meg e ritkaság számban menő szertartáson.

November 14-én befejeztük a templomtorny gerendázatának szüette és elkorhadt részének kijavítását. A gondnokkal átvettük egy békéscsabai alpinista által elvégzett munkát, melyet az egyházunk hathatós támogatásával végeztünk el.

November 13-án dalárdánk ünnepi összejövetelén vettünk részt. **15-én** Bélmegyeren hasonlóan az őszi ünnepeket, névnapokat ünnepeltük közel 150 fővel.

November 16-án Dávid Ferencre emlékeztünk. Elhangzott kedvenc éneke, az „Adjunk hálát mindnyájan” 43-as számú énekünk. Orbók Gyula, Benedek Gábor és Gellérd Imre alkalomhoz illő verseit olvasták fel az emlékező résztvevők.

November 20-án délután 3 órakor a Bélmegyeri Vadásztársaság évadnyitóján, a hatalmas erdő közepén, egy 493-as „fácánteríték” mellett szolgáltunk feleségemmel, egyházi szertartással áldva meg a vadászok, vadőrök, erdészek életét, akik Isten rendelése szerint óvják, védik az „erdők papjaiként” az élővilág e részét. A Bakony Rt. Vezérigazgatója meghatottan mondta el, hogy ilyeneket nem láttak-hallottak az utóbbi félévszázadban, és most sem tudnak ilyenről az egész országban. Legyen folytatása az elkövetkezendő esztendőkből is!

November 22-én részt vettünk Barta János gondnokunkkal és Kispálné Romvári Etelka szórványgondnokasszonnyal az Egyházi Főtanács ülésén.

November 23-án Kocsordról a Kossuth rádió közvetített ünnepi istentiszteletet, amelynek remek visszhangja volt. A szertartáson imádkoztam, majd a Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége nevében üdvözöltem a kocsordi gyülekezetet a templomépítés 70. évfordulója alkalmából, valamint szóltam arról, hogy 440 éves unitárius vallásunk- egyházunk magyarságunk gyöngyszeme, és arra sokkal jobban kell vigyázni, mint ahogy azt a hazai köztudat teszi. A műsorban feleségemmel verseket, énekeket, megzenésített költeményeket adtunk elő. Verset adott elő Mátyás Attila, az UART titkára, valamint szerepeltek Zoltáni Zsolt ének- és gitárművész és Társai.

November 28-án a Hegyesi János Művelődési Központban vallásos estet tartottunk „Advent az irodalmunkban” címmel számos érdeklődő jelenlétében.

November 29-én mintegy 160 résztvevővel, 5 nyugdíjas klub jelenlétében adventi műsort, összejövetelt tartottunk, ahol dalárdánk és mi is szerepeltünk.

November 30-án gyertyagyújtásos adventi istentiszteletet tartottunk a Bartók Béla Egyházközség templomában Budapesten, mely után megkereszteltük **Szabó Pölös Tibor és Eszter** második gyermekét, aki a keresztségben a **Lea** nevet kapta. Adjá az Isten, hogy boldog, gondtalan gyermekkorra legyen Keve testvé- rével együtt szülei, szerettei örömeire.

December 4-én részt vettem a Magyar Bibliaalapítvány évzáró Kuratóriumi és Közgyűlésén, ahol kielemeztük a Biblia-2008 elért eredményeit. Boldogan számoltam be arról, hogy egyházunkban is több ilyen rendezvény volt, amely közül más gyülekezetek mellett kettő éppen a mi egyházközségünkben. Emellett az Unitárius Élet is szinte minden számában hozott ilyen tartalmú írást, cikket.

December 7-én délután 2 órakor Mikulás-napi gyermekistentiszteletet tartottunk szeretetvendégséggel, tombolázással együtt,

Szabó Pölös Lea megkeresztelése

amelyen a „szertartást” a **Kovács-lányok, Gréta és Laura** tartották mindannyiunk örömére, boldogságára.

December 18-án délelőtt a Hajnal István idősek Otthonában ökumenikus karácsonyfa ünnepélyt tartottunk a református és katolikus lelkészekkel. Ugyanazon a napon délután az Őszi Napfény Nyugdíjas Klub, amelynek keretében dalárdánkat is működtetjük szintén karácsonyfa ünnepélyt tartott a mi szereplésünkkel.

December 19-én részt veszünk az általunk életre hívott városi Karácsony-ünnepen, ahol egyházközségünk ajándékaiként kiosztunk 6 kg szaloncukrot.

December 21-én a városi étkeztető intézmény nagy termében megtartjuk immár ötödik éve, a hagyományos adventi hangversenyt. Zoltáni Zsolt és Társai advent, karácsonyi, nemzeti öntudatról és vallásosságról szóló dalokat és saját szerzeményeket adnak elő. A hangverseny folytatásaként a Nemzetközi Szent György Vitézei Lovagrend (Kutalik Tamás főispán és Kovács József kiskunfélegyházi és más lovagok adományából és Balácsi László lovagi táborigyűlésén), a kis unitárius közösséggel együtt városunk életében először 220 rászorulóknak adventi ebédet ad Furkó Sándor étkeztetési intézményvezető és a Polgármesteri Hivatal segítségével.

Karácsony nagyhetén a Nemzetközi Szent György Vitézei Lovagrend az egyházközségünk támogatásával és szervezésében ingyen ételt oszt a település rászorulóinak.

December 24-én, délután 5 órakor tartjuk a karácsonyestet betlehemezéssel, ajándékozás-

sal. Ekkor osztjuk ki az Unitárius Alapítvány támogatását a hűséges hittanosok és templomjáró, valamint a rászoruló gyermekek között. A műsorban szerepel dalárdánk és néhány felnőtt iskolás, főiskolás, egyetemista is.

December 25-én délelőtt 11 órakor úrvacsorával egybekötött ünnepi istentisztelet lesz templomunkban, ugyanaz 12 órakor a Hajnal István Idősek Otthonában, valamint 1/4 órakor Gyulán, az Esze Tamás utca, 2. szám alatti imatermünkben. **26-án** templomunkban szintén ünnepi istentiszteletet tartunk.

December 31-én éjjel 1/2 12 órakor óévet búcsúztató és újévet köszöntő ünnepi istentisztelet lesz, amely végén pezsgővel koccintunk és kívánunk minden jót Istentől immár 20. alkalommal, mert ennyi éve nem ünnepelehetünk Erdélyben.

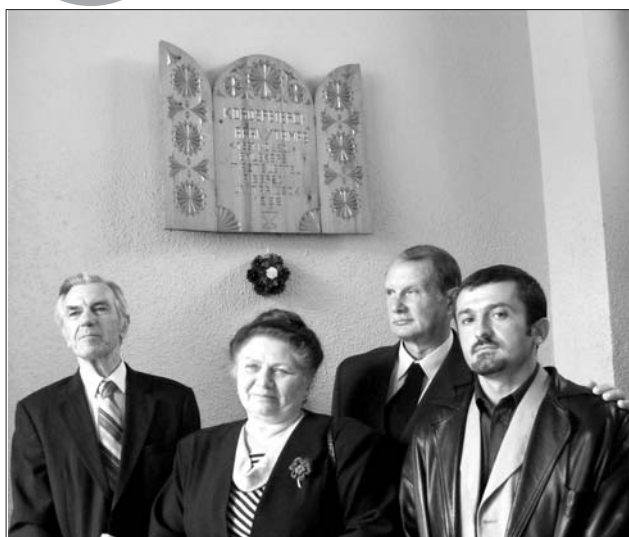
2009. január 1-jén 11 órakor a Budapesti Egyházközség templomában újévi istentisztelet lesz, amelyen Rázmány Csaba püspök szolgál. Utána elhangzik a főpásztor újévi üzenete, majd a gyülekezeti teremben fogadás lesz. E hagyományos, szép találkozóra minden érdeklődőt szeretettel vár az egyházvezetés.

2009. január 4-én lesz az újévi istentiszteletünk, amelyen beszámolunk az egyházközségünk előző évi eseményeiről, szertartásairól, aranykönyvi adakozásairól.

Szép és tartalmas napoknak nézünk elébe. Adjon az Isten minden hívünknek gyönyörű ünnepeket, élményteli együttléteket és áldott új évet.

B.L.

Beregi ős

A beregi delegáció Debrecenben

Bakos Kiss Károly

Legyen vers (rímjáték ars poeticára)

*Legyen vers, hogy legyen minden.
Szív ne vágyjon menni innen.
Ész ne vágyjon megbomolni.
Hisz a test sem olyan holmi,
Mit levetni könnyű lenne,
(Azért van, hogy legyünk benne.)
S legyen ír, hogy így ne fájjon
A mozdulat e nyesett tájon.
Mindnek társ, hogy el ne essék,
Aki esne. Szava: tessék!
Legyen tűz, ki fázik, annak.
S ezt nevezzék, akik vannak,
Majd szabálynak –
Íratlannak.*

(Elhangzott a debreceni disputa ünnepségén a beregi emléktáblák megkoszorúzása alkalmából)

Krizantém hava

Kinn esőre áll, bennem a csönd motoz, kertemben krizantémok bomlanak. Krizantém-fehér szép vasárnap: ez a születésnapom. Krizantém-fejekon csöndül a világ. Nyakamban falevelek serege, krizantém-fejek közt gyertyalobogás.

Már az advent kopogtat, és ezen az őszi délelőttön csodaváró lelkem vágyaimmal birkózik. Hulltomig álmodik bennem az árva suhanc.

A világ tébolyából mindig ide, a keleti végekre, a Felső-Tisza vidékére vágytam.

November végi délelőtt. Lehullott levelek, feketéllő ágak, a gergelyi határ lába a Tiszába lóg, ahol Isten csöndje átölel.

Rég az őszben járok, túl a hatvanon tél üli már a szívemet, krizantém hava az évszakom.

A kor nehéz bűnjele vagyok.

Megcsúfító gyarlóságaim, vétkeim csak Istenre és rám tartoznak.

Mentségemre szóljon, hogy van bennem áhítat, alázat és jó szándék, örökös vágyakozás a szépség után. Sorsom különös ajándéka a tiszta jézusi hit. Az örökkévaló szent szépség bűvöletében élek, holtomig hiszek a szép-teremtő emberben.

Mégis fogyatkozom. Isten arc-mása vagyok. Nem kivonulni, hanem benne maradni, a világot meggyőzni – ez hivatásom. Emberként lenni a spirituális dimenzióban.

Hű maradni eszmémhez mindhalálig – ez a feladat az elkövetkezendő időkre. Ha beteljesítem, nyugodt lélekkel mehetek majd Isten elébe.

Felhős Szabolcs

 kos Kiss Károly

Egy

Egy múlt

Egy jövő

Egy cél

Egy akarat

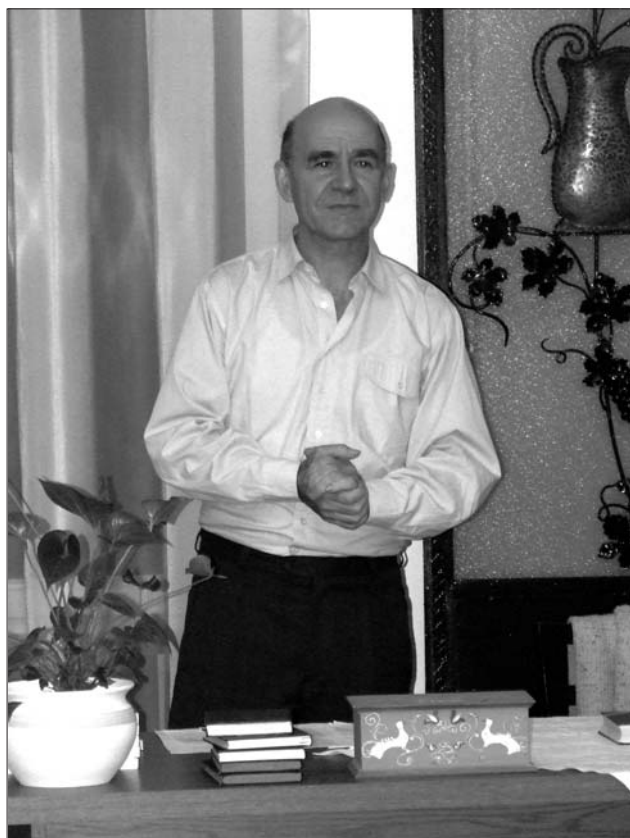
Egy az Isten

Egy a haza

Egy ezer év

Miskolci Egyházközség

A Biblia évében, november 8-án gyülekezeti találkozót tartottunk Miskolcon, az Evangélikus Egyházközség imatermében. Gyülekezeti

Gromon András

együttlétünket **Pap Gy. László**, a Debreceni Unitárius Egyházközség lelkészének alkalomhoz illő áhítata nyitotta meg.

Ezt követően **Gromon András** teológus *A valódi Jézus nyomában* címmel tartott előadást, melyben az elmúlt évek kutatói és fordítói munkájára alapozva unitárius hitfelfogásunkhoz igen közelálló Jézus-képet jelenített meg a hallgatóság számára. Az előadó közvetlen, világos és mindvégig jól követhető előadasmódja, valamint a jelenlévők téma iránti érdeklődése kérdésre bátorított bennünket.

Az előadásban elhangzottak továbbgondolására **Krajnik Ágoston** művész úr zenei előadása idején nyílt lehetőség, amikor brácsán előadott Bach-tételeket hallgathattunk meg. A találkozó zárásaként szeretetvendégségre került sor, melynek keretében kötetlen beszélgetés, ismerkedésre nyílt lehetőség.

November 21-én a miskolci Szent Anna temetőben utolsó útjára kísértük és eltemettük **Gácsik Tibor Attila** 21 évet élt ifjú unitárius testvérünket, aki tragikus baleset következtében vesztette életét, és tért vissza teremtő Istenünkhöz. Kéjük szerető Atyánkat, hogy enyhítse a miskolci Gácsik és a tordai Fazakas családok veszteség miatti fájdalmát, legyen Velük gyászukban, elhunyt Testvérünknek adjon békeséget az örök élet honában.

Lakatos Csilla

Kocsord

Az élet menetrendszerű, szokványos folyásáról nem közölhetünk tudósítást. Ezekről az év végi lelkészi jelentésben kell beszámolni. Olvasói érdeklődésre csak a rendkívüli események tarthatnak számot. Ezek se mind közérdekűek, vagy nem nyilvánosak. Kocsord az egyetlen falusi gyülekezetünk az országban, ahol kevés a városokra jellemző rendkívüli esemény.

Az élet azért itt sem unalmas. Itt is minden nap van találkozásunk Istennel és a gyülekezetel, csak vidékies egyszerűségben.

Országos vérkeringésünkhöz legutóbbi tudósításunk óta az **augusztus 20-i** megemlékezéssel kapcsolódtunk. Helyben és a nyíregyházi gyülekezetben elénekeltük himnuszainkat, könyörögtünk a hazáért és népeiért határokon belül és kívül. Az 1.Kor.9.24–27-ben található üzenet jegyében megemlékeztünk múltunkról, politikamentesen értékeltük a jelent, és néhány felvetéssel próbáltunk gondolni a jövőre. A jövő azé, aki megnyeri az érte vívott versenyt. Mindenki azért versenyez, hogy nyerjen, de a küzdelem sok önmegtartóztatás árán termi meg a koszorút. A földi hazáért hervadót, a mennyeiért hervadhatatlant.

Úgy kell futnunk, öklöznünk, hogy sohase vágjunk a levegőbe. Hanem mint akik biztosak céljaikban. Testünket fegyelmezve, mint a sportolók, célunk szolgájaként tesszük, hogy amíg másoknak „vizet prédikálunk”, ne azt lássák, hogy magunk „bort iszunk”. A földi hazát még így is elveszíthettük, ha az érte vívott versenyben másoknak több szerencséje volt, de a mennyei hazát csak az veszti el, aki nem veszi magára, amit Isten a vállára szabott.

Augusztus 28-án Isten akaratába való beletrördéssel kísértük utolsó útjára a mindössze 3 évet élt **Varga Ferenc Renátó** kisgyermeket, aki még első lépéseit is alig tette meg életében. Az irgalmas Isten adjon a mennyben több áldást, mint amennyi neki a Földön jutott.

Még ugyanazon a napon Csengerben a szintén fiatalon elhunyt, szentgericei születésű **Kúti Árpád** atyánkfíát részesítettük gyászszertartásban. Ő a rendszerváltás utáni marosvásárhelyi atrocitások miatt menekült ide családjával. Itt nagy szakértelemmel, hűséggel

és szorgalommal dolgozott, családi házat épített. Ápolta vallási és nemzeti hagyományait. A végzet itt sem kerülte el. Autóbaleset következményeibe halt bele. Támasz nélkül kellett hagynia özvegyét és egyetemista gyermekét. A könyörülő Isten adjon porainak nyugodalmat a szent szülőföldben, üdvösséget a mennyben, hátramaradottainak pedig erőt és vigasztalást.

Augusztus 30-án Jakab Viktor helybeli születésű református ifjú kért áldást **Balázs Linda Henrietta** sepsiszentgyörgyi születésű unitárius hajadonnal kötött házasságára. Könyörögtünk a szeretet Istenéhez, hogy adja meg nekik azt a lelki támaszt, amit a kor szellemétől már hiába várnak. Tudják örömeiket lelteni egymásban, kitartani egymással és újrakezdésre semmi se kényszerítse őket. De minél több áldás ösztönözze őket végigmenni közösen kezdet útjukon.

Augusztus 31-én meghirdettük a hitoktatói év kezdetét. Huszonöt nyilvántartásba vett növendék között négy konfirmándusunk van. Az iskola nem tud segíteni az ottani oktatás szervezésében. Ezért más módot kell keresnünk folytatására.

Szeptember 21-én meghívottként részt vettünk a református templom újjáépítésének tízedik évfordulójára rendezett ünnepségen. Ez alkalommal hatalmas Isten-élményben részesültem, és megadatott azt az egész közönség előtt ki is nyilvánítanom. Aznap saját templomunkban az unitárius istentiszteletet a 84. zsoltárral kezdtük. Meglepetésünkre minden összebeszélés nélkül a református ünnepség is ezzel kezdődött. Az üdvözléshez két bibliai ígét is kerestem az átfedések elkerüléséért. Még nagyobb meglepetésemre egyiket Dr. Bölcskey Gusztáv püspök úr is prédikációja alapigéjéül választotta, a másikat pedig Takács Zoltán baptista lelkész olvasta fel előttem. Ennyi egybe-

esésnek véletlenségből megtörténnie képtelenség!

Az ilyen típusú jelenségeknek nem szoktam, mert nem tudok magyarázatot adni. Nem is kell. Isten útjai kifürkészhetetlenek. De át kell érezni általuk, hogy Isten soha egy pillantásnyira se veszi le rólunk a tekintetét. Amit mi viszozni nem tudunk.

Soha egy lépést se távozik el tőlünk. Mi ugyanakkor messze kalandozunk mellőle. Sohase fedlekzik meg rólunk, míg ő nekünk igen-igen ritkán jut eszünkbe. Akkor sem úgy ragaszkodunk hozzá, ahogy ő hozzánk ragaszkodik.

Szeptember 27-én ismét ravatal mellé szólítottak. **Ajtai Jánosné** szül. **Bakos Etelka** testvérünket részesítettük végtisztességben, és kísértük örök nyughelyére, akit teremtője 72 éves korában szólított magához. Hosszú ideje fél lábbal tett meg mindent családja boldogságáért. Hisszük, hogy Isten a Mennyben mindent visszaadott neki, amit elveszített a Földön. Legyen békességes a nyugalma, üdvössége az örökéletben, szeretete pedig találják meg vigasztalódásukat az áldott emlékezetben.

Szeptember 28-án megtartottuk az őszi hálaadás ünnepét, mely alkalommal mindhárom helyszínen úrvacsorát osztottunk.

Október 4-én részt vettünk a magyarországi unitáriusok országos találkozásán, amit pest-szentlőrinci templomunkban tartottak.

Október 5-én vasárnap megemlékeztünk az aradi tizenhárom vértanúról.

Október 12-én Vásárosnaményban, 19-én Nyíregyházán is tartottunk istentiszteletet.

Október 29-én Erdélybe utaztunk megemlékezni halottainkról. Isten különös gondviselése volt velünk utazásunk során, de csak Kolozsvárig sikerült eljutnunk. November elsején szerencsésen hazaérkezhattünk, és Kocsordon is tudtunk világítani. Néhai Végh Mihály lelkészünk sírjánál találkozhattunk és elbeszélgethattünk a családjával. Megtudhattuk, hogy Irénke tiszteletes asszony súlyos vesekrízisen ment át, de hála Istennek már jól van. Mi is jó egészséget kívánunk neki és családja minden tagjának.

November 23-án, vasárnap de. 10 órai kezdettel Kocsordon jubileumi ünnepséget tartottunk. Az ünnepség tárgya Az Erdélyi Unitárius Egyház fennállásának 440-edik évfordulója, Dávid Ferenc mártírhalálának 429. évfordulója és a kocsordi unitárius gyülekezet alapításának, valamint templomunk építésének 70. jubileumi éve volt.

Ünnepségünket a Kossuth Rádió élő adásban közvetítette.

Nyitrai Levente

A Budapesti Egyházközség őszi-téli rendezvényei

2008. december 4-én a kora esti órákban került sor a Budapesti Unitárius Egyházközség és a Dávid Ferenc Egylet közös rendezvényében a stockholmi székhelyű Erdélyi Könyv Egylet 18. kötetének bemutatására a gyülekezeti termünkben. A könyv címe: *Kik vagyunk és miért*, alcím: *Írások az identitásról*.

A remek írások tartalmazó 17 szerzője közül kilencen jelen is voltak a könyvbemutatón. **Veress Zoltán**, a kötet stockholmi szerkesztője röviden bemutatta őket, azt követően, hogy beszélt magáról a kötetéről is. A jelenlevő írók a kötetben megtalálható írások sorrendjében beszéltek az identitás nem egyszerű, de sok esetben összetett és bonyolult kérdéseiről. Név szerint a következők beszéltek: **Szűz Enikő**, a finn nyelvtudomány kandidátusa, a Magyar-Finn Társaság elnöke; **Szabó T. Attila** biológus, tudománytörténeti szakíró, a MTA doktora; **Pomogáts Béla** irodalomtörténész, kritikus, esszéíró; **Banner Zoltán** művészettörténész, előadóművész; **Éger György** diplomata, szociológus; **Ozogány Ernő** szakíró, tudománytörténész; **Kiss Gy. Csaba** irodalom- és művelődéstörténész, egyetemi tanár; **Vogel Sándor** történelemtanár, történész; **Bertha Zoltán** kritikus, irodalomtörténész, esszéíró.

„Könyvünk minden eddiginél bonyolultabb kérdéskör megközelítését, szemrevételezt, boncolgatását, részleges feltárását és értekezését vállalja fel, természetesen csak azzal az igénnyel, amellyel egy zsebtükör vállalhatja, hogy látszólagos képével megmutatja nekünk a világot a maga teljes valóságában” – írja Veress Zoltán a könyv előszavában.

A könyvbemutató **Elekes Gyula** zománcművész kiállításának megnyitásával vette kezdetét, amelyen bevezetőt mondott és a kiállítást megnyitotta **Banner Zoltán** művészettörténész. A kiállítás megtekinthető 2009. január 31-ig, hétköznapokon 10 és 13 óra között az Unitárius Galéria termében. A rendezvény szertartésvendégséggel zárult.

November 29-én József Attilára emlékeztünk a Mezei Mária Szeretetszínház tenyérnyi színpadának két színművésze közreműködésével: **Kilin Ildikó** és **Balkay László** *Visz a vonat* című zenés irodalmi estjén vehettek részt a jelenlevők.

November 8-án Kovács Tamás László kiállításának megnyitójára gyűltünk egybe az Unitárius Galériában, aki *Hommage a Bartók Béla* címen állította ki munkáit a hónap végéig.

Október 19-én, vasárnap este templomunkban **Hubay Miklós** Kossuth-díjas drámaíró adta át a 2008. évi *Tinódi Lant-díjat* **Virágh Lászlónak**, a *Magyar Régizene Társaság* elnökének az *Ars Renata* énekegyüttes alapítójának. A *Tinódi Lant-díjat* 1999-ben **Balassi Bálint** születésének 445. évfordulója alkalmából alapították abból a célból, hogy ezzel a kitüntetéssel elismerjék azokat, akik a legtöbbet tették a régi magyar énekelt vers érdekében. A díjat minden évben a Régi Magyar Vers Ünnepe keretében adják át. Öröm volt számunkra, hogy erre a tizedik jubileumi átadási ünnepélyre a templomunkban került sor. A kitüntetett művészt **Kászoni József** lelkész köszöntötte az ágapé kezdete előtt a gyülekezeti teremben.

Október 11-én Arnóti András kiállítása az Unitárius Galériában szombaton a kora esti

órákban nyílt meg. A tárlatot szép számú érdeklődő jelenlétében **Bencze Márton** nyitotta meg.

December hónapban egyházközségünkben még két sorra kerülő rendezvényre hívjuk föl az érdeklődők figyelmét: **december 11-én**, csütörtökön *Érték+Őrző* este keretében **Veres Emese-Gyöngyvér** néprajzkutató, az unitárius egyházi műsorok riportere lesz vendégünk, aki a *2008 a Biblia éve* jegyében tart előadást *A Biblia a népi használatban* címen.

Karácsonyfa-ünnepély megrendezésére **december 14-én**, advent harmadik vasárnapján 16 órakor kerül sor. Meghívott vendégeink **Kilin Ildikó** és **Balkay László** bábművészek, akik bábszínházi előadással és interaktív játékokkal fogják elkápráztatni a legfiatalabb közönséget.

(Kronikás)

Karácsonyi könyvajánlat

A Heltai Gáspár unitárius könyvesbolt kínálatából

Unitárius korálkönyv

Dr. Rezi Elek: Felelősségünk a ránk bízott életért

Dr. Rezi Elek: Teológia és népszolgálat

Isten és ember szolgálatában

Erdő János emlékezete

Gál Kelemen–Benczédi Gergely–Gaal György:

Fejezetek a Kolozsvári Unitárius Kollégium történetéből

Szinte Gábor: Szabad szemmel

Önarckép tegnapelőttből a holnapba

Szinte Gábor: Velence és Firenze titkai

Szinte Gábor: II. Szilveszter a Tudós
Szinte Gábor falképei

Tett és semmi más

Szinte Gábor festőművésszel beszélget
Mezei Károly

Mezei Károly: Szinte Gábor
Erdélyen át Firenzéig

Mezei Károly:

Hétköznapok Isten szolgálatában
21 arc a 21. századból

Kéri Katalin: Hölgyek napernyővel

Nők a dualizmus kori Magyarországon
1867–1914

Kocsis László: Aranyampolna

Válogatott versek

Sánta Ferenc: Isten a szekéren

A Dél-Dunántúl festett templomai

Zentai Tünde: Kórós

(*Deim Péter* és *Balassa M. Iván* fotóival)

Zentai Tünde: Rétfalu

(*Deim Péter* fotóival)

Zentai Tünde: Adorjás

(*Deim Péter* fotóival)

100 dal **Dinnyés József** előadásában
1966-2008

Könyv és 4 db CD

Gyerekkönyvek

Karner Ottó: Zebegényi mesék

Sütő András: Vadpávamenyegző

Mirtse Zsuzsa–Jankovics Marcell:

Égforgató csodagyűrű

Gáspár Ferenc: A sárkány pallosa

Gáspár Ferenc: A sárkány álma

Gáspár Ferenc: A holló felrepül

Forrest Church

Szeretet és halál

**A vallás a mi emberi válaszuk arra a kettős valóságra,
hogy élünk, és meg kell halnunk**

Több ezer beszédet mondtam már életemben, majdnem ugyanannyi érzékeny témáról, mégis valahogy mindig visszakanyarodok egyetlen témára. Ez nem egyedi jelenség, amint hallom. Minden magára valamit is adó lelkész(nő)nek van egy nagy beszéde. És nem csoda, ha újra meg újra visszatérünk annak jólismert zenéjéhez és felemelő akkordjaihoz.

Nagy-e vagy sem, az én visszatérő beszédem csupa misztérium. Újra és újra visszatérek a halál és a szeretet örök témájához.

Hová megyünk innen?

Ezúttal személyes okokból teszem. Miután egy évig jó egészségnek örvendtem, 2008. január vége felé közölték velem, hogy rákbetegségem kiújult, és már átterjedt a tüdőmre és a májra is. Ezt szépíteni már nem lehet. Szembe kell nézmem azzal, hogy a rák terminális állapotában vagyok, és nagy a valószínűsége annak, hogy jövőm már csak hónapokban – és nem években – mérhető.

Bár mindannyiunk története a közepén ér véget, tornyosodó befejezetlen ügyekkel, én szeretném történetemet – hacsak képes leszek rá – úgy befejezni, hogy megosztom azt, amit a szeretetről és a halálról tanultam az *All Souls Church* (Minden lélek temploma) gyülekezetének tagjaitól, ahol szerencsém volt harminc évig lelkészként szolgálni. Újra és újra – szeretteik betegágyánál, vagy az én irodámban – megpróbáltunk együtt szétválasztani értelmet és veszteséget, utunkat kutatva a „halál árnyékának völgyében”. Ilyenkor óbennük ritkán tudatosult (talán még csak nem is érzékelték), hogy bátorságukkal és figyelemreméltó rálátásukkal egy-egy élet-leckét adtak nekem, minden egyes alkalommal.

Az *All Souls Church* egyik régi tagja, Damon Brandt, összeállított egy döbbenetes fotókötetet, mely fotókat édesapja halálos ágya környékén készített, ápolónókkal és családtagokkal, amint az ágy mellett állnak vagy éppen a folyosón várakoznak. Címe egyszerűen csak *Hospice*, semmiféle szöveg nem díszíti, Damon érzélgősségtől mentes, mégis mélyen megható kötete szíven érint mindenkit. Miért hatja meg

azokat, akik sohasem ismerték Damon apját? Mert az ő halála, a mi halálunk is. Sohasem lehetünk annál közelebb egymáshoz, mint amikor bekukkanthatunk abba a nagy titokba, mely közös létünk szívének legmélyén dobog.

Amikor nagyszülők, szülők, még gyermekek is otthonukban haltak meg, a halál életünk megkerülhetetlen része volt. Manapság a hideg, mechanikus, ellenséges és steril kórházi szoba elzár minket a halállal való bensőséges kapcsolattól; ennek következtében elveszett belőlünk annak érzékelése, hogy a halál teljesen természetes, sőt szakrális folyamat. Ha elszigeteljük magunkat a haláltól, valami értékeset veszítünk el, annak az életnek érzékelését, mely ismeri a halált, mely az emberi lényt emberi szintre emeli, mely megbékíti az emberi lényt az emberi veszteséggel.

A *human*(emberi) szónak elég beszédes etimológiája van: *human* (emberi), *humane* (emberséges), *humility* (alázat), *humus* (föld). Por a porhoz – halandóságunk az a habarcs, mely gyorsan egymáshoz köt. Igazi értelmet csak az kap, amit egymással megosztunk.

Elmondtam már, más alkalommal, hogy akkor váltam igazán lelkésszé, miután először tettem. Mikor a halál ott kopogtat az ajtón, olyan, mint egy védő szél, mely megtisztítja lényünket a kicsinyességtől. Összeköt másokkal. Ily módon figyelmeztetve az élet törekenységére, újra ráébredünk annak értékére. A törődés az, mely emberségünket kiteljesíti, és részt venni valaki halálában az elképzelhető legsokatomdóbb törődésre utal.

Mikor szeretteink közül valaki meghal, lelkünk egy része mindig velehal. Amikor szeretteink közül valaki beteg, vele szenvedünk. És mégis megéri. Különösen a fájdalom. A gyász és a halál szakrálisak – vagy legalábbis azzá válhatnak. A szentség egygyéválást jelképez, mely összehoz mindannyiunkat. Amikor támogatni próbálunk valakit, erőt próbálunk neki adni. Amikor vigasztalunk, éreztetni akarjuk, hogy vele vagyunk magányában. Amikor együtt érzünk valakivel, osztozunk fájdalmában.

Amikor egyik szerettünk halálos ágyán fekszik, az élet legnagyobb ajándéka, a feltétlen

szeretet kifejezése éppen az számára, hogy elengedjük, és azt mondjuk neki, hogy minden rendben, teljes biztonságban van, szeretjük, és immár elmehet. Az életnek engedjük őt át.

A csapások nem mindig a legjobbat hozzák ki az emberekből. Annak oka, hogy mégis sokszor ez történik az, hogy a csapások arra kényszerítenek, hogy szűkre szabott keretek között működjünk. Minden, ami e keretek között létrejön, kiemelkedővé, fontossá válik. Dolgot, amelyeket normális körülmények között természetesnek tartanánk, ilyenkor drága ajándéknak érzékeljük. Rövid, áldásos időben minden, ami számít, valóban számít.

És mégis, hogyan reagálunk, mikor megkapjuk a végső ítéletet. Túl sokszor így: „Mit tettem, hogy ezt érdemlem?”

Semmit. A válasz az, hogy „Semmit”. Minden, általunk elképzelhető lehetőség fölött, valami olyasmit kaptunk, amit egyáltalán nem érdemeltünk meg: az élet ajándékát a halállal, mint született jog.

Ha nem vértézzük fel szívünket, nem tudjuk magunkat megvédelmezni a veszteségtől. Csak a szeretet halálától tudjuk önmagunkat megvédeni. És persze szeretet nélkül, semmi nem ér semmit. Törd millió darabkára az életed, és kérdezd meg magadtól, milyen valós érték marad utánad, amikor elmész. A darabkák, amelyek megmaradnak, mindegyik magán hordja a szeretet jegyét. Szeretet nélkül csak egy sajgó űr marad: a sajnálkozásé; csak kísértő üresség ott, ahol a szeretetnek kellett volna lennie.

Ilyen a történet is, mely képről-képre kibontakozik Damon könyvéből. Egy ember haldoklik. Csak néhány napnyi élet adatott már meg neki. Felesége és gyermekei ágya köré gyűlnek. Emlékeznek. Fogják egymás kezét. Nevetnek. Sírnak. Várnak. Szívük pedig remeg a szeretettől.

Tehát amikor az ember egy végzetes diagnózissal kell szembe nézzen, az egyedüli kérdés, amit érdemes feltenni: „Hová megyünk innen?” És a válasz egyik részében benne kell lennie annak, hogy „együtt”. Mindenki szenved. De nem mindenki esik kétségbe. A kétségbeesés csak akkor jön el, amikor a csapás elszigetel minket másoktól. De ez nem szükségszerű. Ugyanaz a szenvedés, mely valakit odavezet, hogy elveszít-

se mindennek az értelmét, empátiát is válthat ki: megtapasztalhatjuk valaki más fájdalmát. A reménység azok közé az életszálak közé van fonva, melyek összekötnek minket. Amint Damon könyve oly ékesen bizonyítja, a meghittség legszentebb szintje az, amikor saját könnyeinket látjuk visszatükröződni valaki más szemében. Belépünk a szív titokzatos világába, ahol az egyetlen dolog, amit nem lehet tőlünk elvenni, amit még a halál sem vehet el, az a szeretet, amit adunk, mielőtt még elmennénk.

Damon képei elmondják az élet legmélyebb történetét. És mindannyian ugyanazt az értelmet visszük magunkkal. A halál „nem”-jére a legbeszédesebb válasz a szeretet „igen”-je.

Abban, hogy itt lehetünk, hogy kiérdemeltük a halál privilégiumát, számtalan sok véletlen játszott közre. Még az egy a millióhoz esélye a spermának, hogy pont azzal az egyedülálló petével találkozzon, az is semmi ahhoz képest, ami az idők kezdete óta történt, addig, míg számunkra lehetővé vált, hogy itt legyünk.

Mekkora luxusnak örvendünk, hogy azt találgathatjuk, mi történik majd miután meghalunk, meg azt is, mi még mielőtt meghalunk. Milliárd évek teltek el úgy, hogy az idő terhes volt velünk; jelen voltunk mindenben, ami minket megelőzött; teljes egészében beismerve annak fájdalmát és nehézségét, ami azzal jár, hogy ténylegesen élünk, hogy képesek vagyunk érezni és szenvedni, gyászolni és meghalni – csak egyetlen módon válaszolhatunk: áhítattal és hálával.

Keveset látunk az előttünk lévő útból, mint ahogy a fölöttünk lévő égből is. A por, amit felkavarunk, elhomályosítja szemeinket, és apró közzjátékként élvezhetjük csak a csillagokat. Minden, amit tehetünk időnként az, hogy megállunk és nézünk.

Nézd. Már hasad a hajnal, és mi itt vagyunk, te és én, belélegezzük a levegőt, és csodáljuk a ferde napot, amint áttör ezeken az óriási, átlátó ablakokon, és táncol a padon összegyűlt por-szemcséken, figyelmünket felkeltve, hazahívva minket.

Por a porhoz.

Szív a szívhez.

Fordította: Kászoni József
(World Magazin, 2008.)

Gyerekeknek

Karácsonyi mese

Olyan sok évvel ezelőtt, hogy már nem is emlékszem pontosan mikor és melyik városban de élt egy kis fiú, akit Hansnak hívtak. Nagynénjével élt, aki elég öreg volt már. Nem bánt mindig, jól Hansszal, de ez különösebben nem zavarta a fiút. Ugyanúgy szerette nagynénjét, és nem törődött azzal, ha barátságtalan vagy durva volt vele.

Hans a többi fiúval együtt járt iskolába, de sosem úgy volt felöltözve, mint ők. Neki mindig ugyanazokat a ruhadarabokat kellett viselnie, hétköznap és vasárnap is. Sőt ugyanazt télen és nyáron!

Tél közepén járunk, amikor minden hóba burkolódik és jéggé fagy. Az északi szél hangosan füttyölt és átsüvített a kéményeken, megtépázta a kopasz fákat, bekúszott a házak minden apró résén és az ajtónyílásokon. A fagy megcsípte az arcokat, és szinte lefagyasztotta a fiúk lábujjait, arra kényszerítve őket, hogy fussanak, ugrabugráljanak azért, hogy megmelegedjenek.

A gyerekek egyszerre voltak tele örömmel és izgalommal. Mindenütt titok lappangott a levegőben. Mindenki ajándékkészítéssel volt elfoglalva.

Karácsony előtti éjjel történt, a nagy nap előtt, amikor az egész világot a boldogság szállja meg, amikor mindenki megpróbálja szeretettét boldoggá tenni.

A tanító és az összes diák az éjszakai misére indult a templomba. Az összes fiú jó melegen volt felöltözve, meleg kabátokat, szőrme sapkákat, vastag egyujjas kesztyűket és nehéz, de meleg csizmákat viseltek. De a kis Hansnak csak egy szegényes, sima, kopott öltönye volt. Nem volt kabátja, kesztyűje, és lábán csak facipőt viselt. Nagyon hideg éjszaka volt, a fiúknak, és ta-

nítójuknak nagyon gyorsan kellett menniük, hogyha nem akartak megfagyni. Ám kicsi Hans egyáltalán nem bánta a hideget, mert úgy érezte a csillagok egyenesen rámosolyognak, olyanok voltak, mint sok gyémánt, amit egy mély kék baldachinra helyeztek. Minden egyes csillag csillogott és világított a sötétben. A hó szikrázó volt, és Hans azon tűnődött, hogy vajon a csillagok látják-e magukat visszatükröződni az apró, egész földet betakaró hókristályokban.

Léta Judit rajza

Végre elértek a templomhoz, amely ablakain aranyló fény áramlott ki a csendes és sötét, hideg téli éjszakába. A kis csapat imádkozni igyekvő csendesen belépett a templomba és hangtalanul eltűntek padjaikba. Hans számára ez csodálatos hely volt. Nagyon szeretett itt lenni, ezért mindig boldog volt, ha idejöttek. A gyerekek mind égtek egy-

re fényesebben és fényesebben, megtöltve a templomot csodálatosan puha, meleg fénnel. Az óriási, öreg orgona lágyan és tisztán szólt. Minden egyes hang szebb és gazdagabb volt. A fiúkórus hangja és az orgona zenéje fokozatosan csodálatos muzsikával töltötte be az öreg templom falait. Olyannyira, hogy Hans úgy érezte már teljes szívét átjárta és egész lelkét megragadta a zene. Arcára kiült az elragadtatás.

Végül, miután az emberek énekeltek, mindannyian letérdeltek és hálát adtak Istennek. Kicsi Hans is letérdelt és megköszönte mindazt, amit az elmúlt évben kapott. Az emberek ezután csendesen kimentek a meleg templomból a hideg éjszakába. Hans maradt utolsónak, és amint óvatosan lépkedett a jeges lépcsőn meglátott egy kisfiút, aki éppen akkora volt, mint ő, a templom falának támaszkodva ülni a lépcsőn. Már szinte aludt. Arca végtelenül szép,

ruháján a templomból kiszűrődő arany fény játszott. Mellette ruhába csomagolva vonalzó, kalapács, fűrész és más asztalos szerszámok voltak. Lábán se cipő, se zokni nem volt, bár ruhája makulátlan és tiszta fehér volt. Hans elszomorodott, hogy a gyermeknek nincs cipője, és így majd a Jézuska sem tudja hova tenni az ajándékait.

Hans megállt és lehúzta jobb lábáról facipőjét és az alvó gyermek elé tette, hogy a Jézuska ne menjen el ajándék nélkül mellette. Majd elbicegett a jégen, és egyáltalán nem érezte hidegnek a havat, csak a hidegben alvó szegény fiúra tudott gondolni.

A többi fiú azokról a jó dolgokról beszéltek, amelyek otthon várják őket. A lakomára, a szilva pudingra, a Karácsonyfára, a dobokra, a kosokra és játékokra, amit a Jézuska fog nekik hozni, és amit majd betesz a cipőjükbe Karácsony éjszakáján.

Amire Hans hazaért, már nagynénje várta. De amint meglátta, hogy a fiúnak csak egy cipője van szörnyen dühös lett, hiába mondta el Hans, hogy mi történt, nénje elküldte lefeküdni. Hans a kandalló elé tette bal cipőjét és abban

reménykedett, hogy a Jézuska nem fog elfelejteni róla, amikor arra jár.

Az első napsugár bekúszott Hans hálószobájába és csókkal ébresztette a következő reggelen. Rögtön kiugrott az ágyból és futott a kandallóhoz, hogy megnézze cipőjét.

Megdörzsölte szemeit és alig kapott levegőt, mert legnagyobb meglepetésére mindkét facipője ott volt megtöltve csodálatos ajándékokkal. A kandalló mellett meleg ruhákat talált és más kényelmes holmikat. Hangokat hallott ezért odament az ajtóhoz. Az emberek sorban álltak ott a pappal az élen, aki beszélt hozzájuk.

Elmondta Hansnak, hogy azon a helyen, a templom lépcsőjén, ahol az alvó gyereket látta, egy csodálatos korona volt értékes ékszerekkel. Azt mondta az a gyermek a kis Jézus volt, ám Hans volt az egyetlen, aki észrevette és odaadta neki a fél pár cipőjét. Mindenki más, annyira el volt foglalva saját magával, ajándékokkal, vacsorával, hogy észre sem vette a rászoruló gyereket.

Francois Coppee meséjét fordította:
Szász Adrienne

A kis fenyő

Messze, messze Keleten egy erdőben hatalmas fenyőfák nőttek. A legtöbbjük nagy volt, magasabbak, mint a közeli város házai terebélyes, erős ágakkal. De volt köztük egy, amely közel sem volt olyan óriás. Valójában semmivel sem volt magasabb, mint néhány gyermek az óvodában.

A nagy fák messzire elláttak. Túl a hegytetőkön ráláttak a völgyekre és hallottak minden zajt, ami az erdőn átérkezett. A kis fenyő viszont túl apró volt. Mivel a többiek túl nagyra és vastagra nőttek, ő se nem látott, se nem hallott semmit. Szerencséjére a többi fa nagyon kedves volt vele, lehajoltak hozzá és mindent elmeséltek neki.

Egy téli éjszaka aztán valami furcsa dolog történt a hegyek közt fekvő kis városban. A fák

nem aludtak el miután lement a nap, hanem összedugták koronáikat, és sutyorogni kezdtek. Hangjuk tele volt tisztelettel és csodálattal. A kis fenyő, mivel inkább a földhöz volt közel, nem érthette miről beszélnek. Fülelt egy darabig, majd olyan magasra emelte a koronáját,

amennyire csak tudta és átkiabált egyik szomszédjának:

„Lennél kedves elmondani, hogy mi történik?”

A nagy fa lehajolt hozzá és suttogva ezt mondta:

„A pásztorok a hegytetőről nagyon furcsa dolgot meséltek, miközben őrizték a nyájaikat. A levegő csodás dallammal telt meg, keletről pedig egy gyönyörű csillag tűnt fel

nyugatnak tartva. A pásztorok azt mondják látták, amint megállt és világítani kezdett egy egyszerű istálló felett a kis városkában. Azt nem

Léta Jolán rajza

hallottam, hogy miért állt meg, de figyelek megint.” Ezzel újra kihúzta magát és nyújtózni kezdett, hogy még többet hallhasson a csodálatos történetből.

Újra és újra lehajolt és suttogva folytatta:

„Ó, mit hallottam, figyelj csak! Angyalok is vannak a pásztorok között a hegyen és beszélgetnek egymással. Egy kis gyermek születésére várnak, aki király lesz az emberek között. Egy csodálatos csillag fogja megvilágítani azt az istállót, amelynek jászolában fog feküdni a gyermek.”

A nagy fa ismét felemelte koronáját és figyelni kezdett. A kis fa összezavarodva így szólt magában: „Ez igazán nagyon különös. Ó, bárcsak én is láthatnám mindezt!”

Egy kis idővel később, minden elcsendesedett és nagy béke borult a tájra.

* * *

Azután hirtelen a várost, és még az erdőt is különleges fehér fény világította be, a levegő pedig megtelt angyal szárnyak csapkodásának hangjával, amelyet olyan muzsika kísért, amelyet korábban még soha senki nem halott.

Az emberek, a fák, sőt még a csillagok is az égen hangosan énekelni kezdtek. Az egész világ megtelt örömmel és szeretettel a kis Jézus születése napján.

A kis fa is egyszerre érzett félelmet és csodálkozást. Olyan nagy volt az izgalom a fák között, hogy a többiek szinte elfeledkeztek róla, így szegény alig értette, mi történik körülötte. Szerencsére hamarosan az egyik magasabb fenyő lehajolt hozzá és így szólt: „Figyelj ide kicsi fa, olyat mondok neked, amit még sohasem hallottál! Megszületett a kis Jézus, a király! Keletről böl-

csek jönnek, akik csodálatos ajándékokat hoznak az újszülöttnek. Az angyalok is arannyal és ritka drágakövekkel érkeznek. Várj még, mert mást is mesélek!”

A magas fa hirtelen szétnézett, majd suttogva folytatta: „Nézd! Nézd! Erre jönnek! Pont a mi erdőnkön keresztül! Emeld magasra a fejed, és akkor láthatod, amint elhaladnak!”

A kis fa így is tett, és meglátta az angyalokat. Halotta különlegesen édes, mennyei hangjukat, amint az értékes ajándékokkal jönnek át az erdőn.

„Ó!” kiáltott fel „egyenesen felém tartanak! Most mit tegyek?” És félelmében egészen picire húzta magát össze, úgy hogy feje szinte a földet érte.

A zene azonban egyre közelebből szólt. Hirtelen a kis fenyő egy lágy érintést érzett az ágain, majd egy szelíd hang így szólt hozzá: „Emeld fel a koronád és gyere velünk, mert pont téged kerestünk. Igen, te vagy a legkisebb a fák közül, pont jó leszel, hogy benned tartsuk a gyermeknek szánt ajándékainkat!”

Félelmében a kis fa remegni kezdett. Amikor azonban ránézett az angyalra és látta rajta a szeretetet és kedvességet az összes félelme elszállt és ezt mondta az angyalnak. „Igen, veletek megyek a Jézuskához, a jászolhoz.”

Így az összes angyal betette a drágaköveket, és a fényes aranyakat a kis fa ágai közé. A főangyal pedig felemelte a kis fenyőt a földről megakott értékes kincseivel, hogy egyenesen a kis Jézus lábai elé tegye.

Angolból fordította: Szász Adrienne

Istentől áldott karácsonyi ünnepet
és boldog új évet kíván minden kedves olvasójának
az Unitárius Élet szerkesztősége!

Kérjük olvasóinkat, hogy újítsák meg előfizetésüket
a 2009-es esztendőre!

Szász Adrienne

Újévi köszöntő

**„Utaidat, Uram, ismertesd meg velem,
Ösvényeidre taníts meg engem”(25zsolt.4)**

Kislánykorom óta nagy rajongója vagyok a keresztrejtvényeknek. Legyen az skandináv, olasz vagy éppen plusz egy vicc. Mégis a legjobban a labirintus típusú rejtvényt kedvelem. Azt, amikor a legegyszerűbben és leggyorsabban kell eljutni **A** pontból **B**-be. Nehezítve a feladatot néha időre is dolgozom. Fél percet adok magamnak elérni a cél feliratot, miközben a ceruzahegyét a startra helyezem. Persze, hiába sürget az idő nem lehet keresztül menni a vonalakon, úgy túl könnyű lenne! Nem, meg kell találni azt a szakaszt, ahol semmi nem akadályozza a tovább haladást, legyen az bármilyen kacskaringós is.

Az ilyen útvesztők túl bonyolultak, és ezért bosszantóak is. A cél eléréséhez gyakran kell irányt változtatni, sőt időről-időre akár visszatérni az elejére, és újra kezdeni, mert a kiválasztott út zsákutcába vezetett. Azt sem szégyellem bevallani, hogy a hosszú évek alatt bizony az is előfordult velem, hogy segítséget kellett kérnem, mert annyira nem boldogultam. Mégis, akár így, akár úgy jutottam el a labirintus végéhez, az a pillanat, amikor ceruzám a cél feliratot érintette, mindig nagyon-nagyon elégedettséggel töltött el.

Hamarosan átlépünk egy újesztendőbe. Istennek mindannyiunk számára már meg van a 2009-es terve. Elkészült, már az az ösvény, amely csak a miénk, amelyet követnünk kell. Az, amelyet Ő jelölt ki számunkra és ezért biztosak lehetünk benne, hogy az Ő akarata is az, hogy sikeresen érjük el azt a célt. Ahogyan azonban szembekerülünk az újév egyes napjainak kihívásaival, feladataival gyakran érezzük magunkat egy labirintus kellős közepén. Választható utak sokaságából, útelágazások bonyolult rendszeréből kellene megtalálnunk a legjobban járhatót, a cél felé vivőt. Terelőutak és zsákutcák, amelyek idegessé és csalódottá tesznek bennünket, amelyek megtorpanásokra kényszerítenek. Újra és újra döntenünk kell, módosítanunk, felülvizsgálunk, majd ismét neki-lódulunk. Igen, talán gyakori irányváltoztatásokra is szükségünk lesz. Néha talán úgy véljük olyan döntést hoztunk, amely zsákutcába vezetett. De ha ez történik, újra fel kell állnunk, és előlről kell kezdenünk. Mert azt nem tudhatjuk, hogy mit tartogat a jövő, de azt biztosan, hogy ki hozza a jövőt.

Jövők a Jóisten kezében van. Isten akaratát követni életünkben nem mindig könnyű, de ott a segítsége, amely állandóan igénybe vehető. Ő mindig készen áll, figyel, és meghallgat, csak kérjük a vezetését. Ha nem tudnánk dönteni, hogy jobbra, vagy balra forduljunk, álljunk meg egy pillanatra, hogy meghallhassuk a hátunk mögül szóló, utat mutató hangját. És akkor induljunk akár többször, tévedjünk el pillanatokra, kövessünk rossz ösvényeket, tartogasson bármit is az Úr 2009. Esztendeje, biztosak lehetünk abban, hogy célhoz érünk, és ez töltsön el bennünket meglelégedéssel.

Boldog Újlesztendőt!

El Greco: Pásztorok imádása (1579.)

ifj. Dirk Bouts: Királyok imádása (1470 körül)

Benozzo Gozzoli: A háromkirályok vonulása (1459–1461.)

Mantegna: Királyok imádása (1462.)

Botticelli: A háromkirályok hódolása (1475.)

Karácsony a művészetben